

Masarykova univerzita

Právnická fakulta

LLM in Corporate Law

Disertační práce
Smlouva o výkonu funkce

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

LLM in Corporate Law

Disertační práce

Smlouva o výkonu funkce

Mgr. Jakub Rosypal

2015

Prohlašuji, že jsem disertační práci na téma Smlouva o výkonu funkce zpracoval sám a uvedl jsem všechny použité prameny.

Obsah práce

1.	Úvod	5
2.	Cíle práce	8
	Cíle disertační práce	8
	Hypotéza	8
	Metodologie	8
3.	Obecně k právnímu vztahu mezi společností a členem orgánu	10
	Povaha smlouvy o výkonu funkce	10
	Rozdíly právní úpravy smlouvy o výkonu funkce v obchodním zákoníku a zákonu o obchodních korporacích	11
	Rozdíl v subsidiární aplikaci mandátní smlouvy a příkazu	12
	Přechodná ustanovení zákona o obchodních korporacích o smlouvě o výkonu funkce	13
4.	Souběhy funkcí	14
	Souběh funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace a pracovněprávního vztahu	14
	Souběh funkce člena orgánu obchodní korporace a jiného vztahu (např. poradenské smlouvy)	19
	Pracovněprávní souběh v režimu ustanovení § 66d obchodního zákoníku	20
5.	Odměňování	21
	Bezplatnost výkonu funkce	21
	Náležitosti smlouvy o výkonu funkce ve vztahu k odměňování	23
	Jiná plnění ve prospěch člena orgánu	25
	Neposkytnutí plnění ze smlouvy o výkonu funkce nebo jiného plnění	27
	Vrácení prospěchu členů orgánů obchodní korporace při úpadku	29
	Ručení členů statutárního orgánu za dluhy obchodní korporace	33
6.	Požadavky na smlouvu o výkonu funkce	37
	Písemná forma a důsledky jejího nedodržení	37
	Proces schválení smlouvy o výkonu funkce valnou hromadou a důsledky absence jejího schválení	38
7.	Vazby mezi funkcí člena orgánu a smlouvou o výkonu funkce	42
	Vliv vzniku funkce na souběžný pracovněprávní vztah	42
	Časová prodleva mezi vznikem funkce a schválením smlouvy o výkonu funkce a smluvní retroaktivita smlouvy o výkonu funkce	42
	Zánik smlouvy o výkonu funkce následkem zániku funkce	44
8.	Závěr	46
9.	Resumé v anglickém jazyce	48
10.	Seznam použitých zdrojů a judikátů citovaných v práci	50

Literatura	50
Časopisy.....	51
Judikatura	52
Právní předpisy.....	53

1. Úvod

V podnikatelském prostředí je stále častější, že řízení obchodních korporací bývá svěřeno profesionálním manažerům a vlastníci takových společností se na řízení přímo nepodílí. Ve společnosti lze samozřejmě nalézt i výjimky z tohoto trendu, který představují například rodinné podniky nebo menší společnosti s ručením omezeným, kde společníci jsou současně jednatelé společnosti. Pro vlastníky společností může profesionální řízení jejich společností představovat zajímavou alternativu ke každodenní participaci na rozhodovacích procesech a obchodním vedení společnosti. Uvedené pojetí správy obchodních korporací v sobě skrývá jeden zásadní problém, který vyplývá z oddělení vlastnictví a jeho kontroly. Tím je problém zmocnění (agency problem), který vzniká v každém vztahu mezi zmocnitelem (principal) a zmocněncem (agent), pokud tento vztah současně zahrnuje delegaci určité rozhodovací pravomoci ze zmocnitele na zmocněnce¹. Náklady, které vzniknou v důsledku vztahu mezi zmocněncem a zmocnitelem se potom nazývají náklady zmocnění (agency costs) a zahrnují náklady zmocnitele na kontrolu činnosti zmocněnce, dále náklady zmocněnce na přesvědčení zmocnitele, že jedná v jeho zájmu, nezpůsobí mu škodu a případnou škodu nahradí (bonding costs) a nakonec tzv. reziduální náklady (residual loss), které přes vynaložení předchozích nákladů nutně vzniknou z důvodu pravděpodobných odchylek mezi skutečnými rozhodnutími zmocněnce a rozhodnutími maximalizujícími užitek zmocnitele². Výše uvedená teorie vychází z premisy, že mají-li zmocněnec i zmocnitel maximalizovat svůj užitek, je pravděpodobné, že zájmy zmocněnce nebudou vždy totožné se zájmy zmocnitele. Například člen představenstva může mít zájem na posílení vlastního postavení v rámci společnosti, naproti tomu akcionáři bude záležet hlavně na hospodářském výsledku společnosti. Ve většině případů nepůjde o trvalý střet zájmů mezi manažery a vlastníky, ale spíše o latentní problém, který představuje potenciální riziko v konkrétních případech rozhodování manažerů.

Cílem právní úpravy vztahu mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu v rámci právní regulace správy obchodních korporací je především zajistit všem společníkům transparentní kontrolu nákladů zmocnění (agency costs), které vznikají při profesionální správě jejich korporace. Správně nastavená regulace správy obchodních korporací obecně snižuje náklady a tím motivuje investory k majetkové účasti na korporacích, které pod tuto regulaci spadají. Přestože kvalita a stabilita právního prostředí nepochybně není jediným faktorem pro rozhodování investorů, bude hrát roli minimálně ve vyhodnocení rizikovosti konkrétní investice. Přes veškeré harmonizační snahy národních států a zejména Evropské unie mezi jednotlivými státy stále existují značné rozdíly v právní regulaci správy obchodních korporací. Má-li být Česká republika destinací vyhledávanou investory z důvodu správného nastavení

¹ RICHTER, T. Použití (mikro)ekonomické metodologie při tvorbě a interpretaci soukromého práva In LASÁK, J., HAVEL, B. *Kompendium korporčního práva*. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. S. 39.

² Tamtéž. S. 39.

regulace správy obchodních korporací, bude kvalita právní úpravy vztahu mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu hrát zásadní roli.

Česká republika udělala významný krok ke zkvalitnění právního prostředí přijetím rozsáhlé rekodifikace soukromého práva, která se dotkla celé řady různých oblastí soukromého práva a výrazně se promítla i do regulace správy obchodních korporací. Od 1. 1. 2014 začala v České republice platit zcela nová právní úprava soukromého práva a její aplikaci nutně provázejí dílčí výkladové komplikace. Část těchto výkladových komplikací již byla odstraněna doktrínou, avšak výklad některých nově zavedených právních institutů a pojmů bude úkolem pro soudní judikaturu. Přestože nyní v některých oblastech převládá právní nejistota, lze očekávat pozvolnou stabilizaci právního prostředí v České republice.

S ohledem na zásadní legislativní změny v oblasti regulace správy obchodních společností je otázka právní úpravy vztahu obchodní korporace a člena jejího orgánu velmi aktuální. Rozsah této disertační práce neumožňuje věnovat se uvedené otázce v celé její šíři a pozornost bude proto věnována konkrétnímu právnímu institutu, a to smlouvě o výkonu funkce. Smyslem smlouvy o výkonu funkce je úprava právního vztahu mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu, tj. nastavení práv a povinností smluvních stran v mezích, které právní řád dovoluje. Smluvní strany smlouvy o výkonu funkce jsou v dispozici s obsahem smlouvy vždy omezeny kogentními ustanoveními právního řádu. Je nutné zdůraznit, že značná část práv a povinností obchodní korporace a člena jejího orgánu nevyplývá pouze z uzavřené smlouvy o výkonu funkce, ale vyplývá přímo ze zákona. Například pro rozhodování manažerů a obchodní vedení korporací zákon přímo stanoví určitá kvalitativní kritéria včetně následků pro jejich porušení bez ohledu na to, zda obchodní korporace a její manažeři smlouvu o výkonu funkce uzavřeli či nikoliv. Od některých ustanovení právního řádu se tedy smluvní strany nemohou odchýlit, nicméně ve velké míře lze práva a povinnosti modifikovat podle potřeb smluvních stran smlouvy o výkonu funkce.

Z pohledu manažera by smlouva o výkonu funkce měla obsahovat určení jeho odměny, a to ve smyslu specifikace všech benefitů, které bude manažerovi obchodní korporace poskytovat jako protiplnění za výkon funkce. Z pohledu obchodní korporace může být naopak žádoucí, aby součástí smlouvy o výkonu funkce byla dohoda o mlčenlivosti nebo konkurenční doložka. Smlouva o výkonu funkce bude nad rámec výše uvedeného typicky obsahovat podrobnější specifikaci práv a povinností smluvních stran, zejména povinností týkající se výkonu funkce ze strany manažera, dobu trvání smlouvy a režim práv a povinností po skončení manažerovy funkce. Konkrétní obsah smlouvy o výkonu funkce bude vždy záležet na daných podmínkách obchodní korporace a způsobu kontraktace. V praxi se lze setkat jak se situací, kdy smlouva o výkonu funkce obsahuje rozsáhlou modifikaci práv a povinností smluvních stran a její obsah tvoří mnoho stran textu, tak se smlouvami mnohem stručnějšími. Nelze říci, který přístup je správný, neboť vždy bude záležet na konkrétních okolnostech dané obchodní korporace.

Tato disertační práce podrobně analyzuje stávající právní úpravu smlouvy o výkonu funkce a může tak být inspirací pro manažery a obchodní korporace, kteří mají zájem na tom, aby jimi uzavřené smlouvy o výkonu funkce především „fungovaly“, tedy aby tyto smlouvy naplnily očekávané nastavení práv a povinností smluvních stran.

2. Cíle práce

Cíle disertační práce

Primárním cílem této disertační práce je identifikace problematických aspektů právní úpravy smlouvy o výkonu funkce. Identifikace těchto problematických aspektů pak vyústí v analýzu „slabin“ současné právní regulace smlouvy o výkonu funkce a potvrzení či vyvrácení hypotézy předestřené v následující části této disertační práce, tedy že právní regulace smlouvy o výkonu funkce (a obecně postavení člena orgánu obchodní korporace) je protkána dílčími nedostatky, které komplikují „hladké“ využívání tohoto smluvního nástroje, a to nejen z hlediska odměňování členů orgánů.

Hypotéza

Základní hypotézou předkládané disertační práce je, že právní regulace smlouvy o výkonu funkce vykazuje dílčí nedokonalosti (ať už výslovné, či implicitně obsažené ve vztazích mezi jednotlivými aktéry působícími uvnitř obchodní korporace), které ovlivňují aplikační praxi. Právní úprava přitom obsahuje řadu aplikačních mezer, přičemž rozhodovací praxe českých soudů uvedené mezery dostatečným způsobem nepřeklenuje. V řadě případů nemají společnosti k dispozici jednoznačné normativní pravidlo, jímž by se v konkrétním případě mohli adekvátně řídit. Řadu případů dosud neřešila ani odborná respektive komentářová literatura nebo je řeší nejednotně. Naznačená místa hodlám v předkládané disertační práci identifikovat a zhodnotit, jaký dopad mají tyto problematické aspekty na fungování tuzemských obchodních korporací. V případě, že shledám zásadní rozpor či negativní dopad analyzovaného problému na podnikatelskou praxi, předložím vlastní návrh řešení. Dále předkládám hypotézu, že některé aspekty regulované právem, nejsou v kontextu smlouvy o výkonu funkce upraveny racionálním a efektivním způsobem a vyžadují dílčí revizi.

Metodologie

Při zpracování této disertační práce bude použito několika základních metod vědecké práce. Mezi nimi především metody indukce a dedukce. Těžiště práce pak bude spočívat především ve vlastní analýze autora. Deduktivní přístup je v právu a právní vědě podle názoru autora naprosto klíčový, neboť jedním z ústředních myšlenkových procesů při zkoumání práva a jeho efektivity je právě proces dedukce jednotlivých pravidel chování vyplývajících z primární normativní úpravy; ta je charakteristická vysokým stupněm abstraktnosti. Nejinak tomu bude také při zpracování předkládané disertační práce zaměřené na problematiku právní úpravy smlouvy o výkonu funkce. Význam mají též postupy založené na dedukci, prostřednictvím nichž bude možné zabývat se nabízenými hypotézami a rozkoly v odborné

praxi a komentářové (odborné) literatuře, které dosud nebyly sjednoceny rozhodovací praxí vrcholných soudů ČR.

Při zpracovávání předkládané disertační práce budu současně využívat metody indukce obecnějších (abstraktnějších) principů vyplývajících z dílčích aspektů protkávajících jednotlivé aspekty právní úpravy smlouvy o výkonu funkce. V omezeném rozsahu se budu moci opřít o použitelnou judikaturu k dřívějšímu obchodnímu zákoníku, byť v oblasti právní regulace smlouvy o výkonu funkce není příliš bohatá. Obrázek pak budou v rámci metody indukce doplňovat též mé vlastní úvahy založené na praktické zkušenosti autora, neboť smlouvám o výkonu funkce se ve své praxi velmi často věnuji. Bezprostřední zkušenost s používáním smluv o výkonu funkce by proto měla v rámci indukce substituovat eventuální nedostatek relevantní rozhodovací praxe tuzemských soudů.

Použita bude v omezeném rozsahu též metoda deskripce v případech, kdy je to nezbytné, neboť v rámci právní vědy deskriptivní metoda slouží k vhledu do analyzovaného tématu; deskripce relevantní právní úpravy zpravidla představuje vstupní informaci, která je určující pro další analýzu a též i pro složitější metodologické postupy. Doplnujícím způsobem budu využívat též metody analogie v případě, kdy tuzemský právní řád bude obsahovat podobné právní instituty v rozsahu použitelném na regulaci smlouvy o výkonu funkce, bude-li právní reglementace závazku ze smlouvy o výkonu funkce v konkrétním případě nedostatečná. Pouze v omezené míře budu využívat kompilační metodu, bude-li dílčí významný problém související se smlouvou o výkonu funkce náležitě zpracován, avšak v roztržitěné podobě.

3. Obecně k právnímu vztahu mezi společnostmi a členem orgánu

Povaha smlouvy o výkonu funkce

Jednou ze základních charakteristik jakékoliv smlouvy je určení, zda se jedná o smluvní typ pojmenovaný nebo nepojmenovaný.³ Právní řád totiž určité nejčastěji uzavírané smluvní typy předvídá, tj. pojmenovává je a (zásadně) dispozitivně upravuje práva a povinnosti jejich stran, čímž šetří jejich transakční náklady. Ostatní smlouvy zákonem výslovně nepředvídané, tj. nepojmenované, nejsou zakázané, ale zákon nestanovuje ani dispozitivně jejich obsah, který je tak plně v rukou smluvních stran. Právní kvalifikace určité smlouvy přitom náleží výlučně soudu, který bez ohledu na její označení⁴ porovnává ve smlouvě projevenou vůli stran s podstatnými náležitostmi zákonem pojmenovaných smluvních typů tak, aby z nich určil ten, pod který dotyčná smlouva svým obsahem spadá, či aby došel k závěru, že takový smluvní typ zákonem vůbec upraven není a je tedy nepojmenovaný. Účelem kategorie pojmenovaných smluv však není nic více, než přiřadit k určité konkrétní smlouvě odpovídající a zásadně dispozitivní právní úpravu použitelnou podmíněně tehdy, pokud si strany nesjednaly jinak.

Tímto úhlem pohledu je dle mého názoru třeba vnímat i smlouvu o výkonu funkce. Ta sice v zákoně o obchodních korporacích *stricto sensu* pojmenována je, zákon s ní však nespojuje úpravu vzájemných práv a povinností jejich stran, tj. obchodní korporace a člena jejího orgánu. Právní vztah (smluvní povahy) mezi nimi totiž vzniká již z jiné právní skutečnosti – volbou, jmenováním či jiným důvodem vzniku funkce⁵ a jeho esenciální obsah je určen kogentními ustanoveními zákona (odpovědnost člena orgánu atp.). Smlouva o výkonu funkce může tento právní vztah nanejvýše doplnit, nenabízí však v pravém slova smyslu podmíněně použitelnou právní úpravu vztahu mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu⁶. Tato smlouva tedy nenaplnuje účel, pro který právní řád pojmenované smlouvy upravuje a nelze jí tedy za pojmenovaný smluvní typ věcně označit. Nadto zákon neupravuje ani podstatné náležitosti tohoto smluvního typu, čímž vzniká otázka, na základě čeho by soud konkrétní právní jednání jako smlouvu o výkonu funkce mohl kvalifikovat. Z výše řečeného dovozují, že

³ Podle ustanovení § 1746 odst. 1, resp. odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015]. Zákon č. 89/2012 Sb. dále v textu jako „občanský zákoník“.

⁴ Výklad k ustanovení § 1746 občanského zákoníku „Kvalifikaci smlouvy jako určitého typu nemohou strany ovlivnit. Jejich vůle určuje obsah smlouvy, jaký typ smlouvy však tento obsah představuje, to není možno jejich vůlí modifikovat“: ŠVESTKA, J. In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. V. Relativní majetková práva 1. část*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 55.

⁵ LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. díl. 1. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 495.

⁶ „Obsah smlouvy o výkonu funkce zákon komplexně neupravuje“: ŠTENGLOVÁ, I., In ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 151.

smlouva o výkonu funkce není zvláště upraveným smluvním typem ve smyslu ustanovení § 1746 odst. 2 občanského zákoníku.

Rozdíly právní úpravy smlouvy o výkonu funkce v obchodním zákoníku a zákonu o obchodních korporacích

Smlouva o výkonu funkce je v platné právní úpravě systematicky zařazena do 7. dílu 1. hlavy zákona o obchodních korporacích v rubrice „orgány obchodní korporace“, kde je upravena v ustanoveních §§ 59-62 zákona o obchodních korporacích.⁷ Právní úprava smlouvy o výkonu funkce obsažená v zákoně o obchodních korporacích vychází z principů obsažených již dříve v ustanovení § 66 odst. 2 obchodního zákoníku⁸. K určitému zpřesnění definice smlouvy o výkonu funkce došlo v nahrazení slova „vztah“ slovy „práva a povinnosti“, nicméně po věcné stránce ke změně nedochází⁹. Požadavek na písemnou formu smlouvy o výkonu funkce a její schválení valnou hromadou zůstal zachován, byť s drobnými odchylkami, o kterých bude pojednáno dále v textu. I nadále si závazek z výkonu funkce zachovává osobní povahu, ta však vyplývá z obecné právní úpravy v ustanovení § 159 odst. 2 občanského zákoníku.

Ke značnému posunu od původní právní úpravy obsažené v obchodním zákoníku dochází v oblasti odměňování. Zásadní změnu právní úpravy smlouvy o výkonu funkce obsažené v zákoně o obchodních korporacích představuje pravidlo o bezplatném výkonu funkce, jakož i stanovení podrobných pravidel pro odměňování. Podle ustanovení § 59 odst. 3 zákona o obchodních korporacích platí, že pokud není odměna ve smlouvě o výkonu funkce sjednána v souladu se zákonem, je výkon funkce bezplatný. S otázkou smlouvy o výkonu funkce a odměňování (resp. s jeho případným vydáním zpět) pak souvisí i nové úpadkové delikty vrácení prospěchu členů orgánu (tzv. clawback) podle ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích a v souladu s ustanovením § 68 zákona o obchodních korporacích ručení členů statutárního orgánu. Otázkám, které souvisejí s odměňováním, je věnována samostatná kapitola této práce.

⁷ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015]. Zákon č. 90/2012 Sb. dále v textu jako „zákon o obchodních korporacích“.

⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015]. Zákon č. 513/1991 Sb. dále v textu jako „obchodní zákoník“.

⁹ LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 495.

Rozdíl v subsidiární aplikaci mandátní smlouvy a příkazu

Další významnou změnou oproti původní právní úpravě obsažené v obchodním zákoníku je subsidiární aplikace příkazní smlouvy dle ustanovení § 2430 a násl. občanského zákoníku¹⁰, oproti dřívější subsidiární aplikaci mandátní smlouvy v souladu s ustanoveními § 566 a násl. obchodního zákoníku.¹¹ Dopad této změny spočívá v rozdílu mezi mandátní smlouvou podle obchodního zákoníku a příkazní smlouvou podle občanského zákoníku tam, kde subsidiární aplikace těchto smluv právní vztah mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu připadá v úvahu.

Domnívám se, že v konečném důsledku nebude mít tento rozdíl v subsidiární aplikaci výše uvedených smluv zásadní dopad na práva a povinnosti členů orgánů obchodních korporací, a to právě s ohledem na značně omezenou možnost subsidiární aplikace těchto smluv. Přestože mandátní smlouva podle obchodního zákoníku byla pojmově úplatná¹² a příkazní smlouva dle občanského zákoníku může být v závislosti na okolnostech taktéž bezúplatná¹³, nebude mít tento rozdíl na vztah mezi členem orgánu a obchodní korporací vliv, protože v otázce odměňování obsahuje zákon o obchodních společnostech speciální úpravu vylučující subsidiární použití příkazní smlouvy. Dílčí rozdíly právní úpravy se však mohou projevit.

Občanský zákoník tak například v ustanovení § 2437 odst. 1 stanoví, že příkazce je povinen nahradit příkazníkovi i tu škodu, která příkazníkovi vznikla v souvislosti s plněním příkazu. Toto ustanovení se na právní vztah mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu zřejmě bude aplikovat, analogické ustanovení přitom obchodní zákoník neobsahoval. Stejně tak dle ustanovení § 2442 občanského zákoníku platí, že *„při zániku příkazu odvoláním, výpovědí, anebo smrtí zařídí příkazník vše, co nesnese odkladu, dokud příkazce nebo jeho právní nástupce neprojeví jinou vůli“*. Obchodní zákoník obsahoval podobné, ale co do ochrany příkazce (mandanta) výrazně užší ustanovení¹⁴, které dodatečné povinnosti mandátáře po zániku mandátu vázaly pouze na situaci, kdy mandantovi hrozil vznik škody. Formulace „vše co nesnese odkladu“ v příkazní smlouvě je kategorií nepochybně širší. Vzhledem k tomu, že použití těchto pravidel na vztah mezi členem orgánu a obchodní korporací je odbornou literaturou¹⁵ dovozováno, tak se tato změna projeví i v dodatečných povinnostech člena orgánu vůči obchodní korporaci po zániku jeho funkce.

¹⁰ Podle ustanovení § 59 odst. 1 zákona o obchodních korporacích ve spojení s ustanovením § 2430 a násl. občanského zákoníku.

¹¹ Podle ustanovení § 66 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 566 odst. 1 obchodního zákoníku.

¹² To vyplývá z ustanovení § 571 odst. 1 obchodního zákoníku.

¹³ Podle ustanovení § 2438 občanského zákoníku.

¹⁴ Podle ustanovení § 574 odst. 2 a ustanovení § 575 odst. 2 obchodního zákoníku.

¹⁵ LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 495.

Přechodná ustanovení zákona o obchodních korporacích o smlouvě o výkonu funkce

Přechodné ustanovení § 777 odst. 3 zákona o obchodních korporacích stanoví obchodním korporacím povinnost do 6 měsíců ode dne nabytí jeho účinnosti uzpůsobit ujednání smluv o výkonu funkce a o odměně zákonu o obchodních korporacích. V praxi mohou v souvislosti s tímto ustanovením nastat různé situace.

Předně může nastat situace, kdy povinnost uzpůsobit se zákonu dle ustanovení § 777 odst. 3 zákona o obchodních korporacích nebyla splněna. V tomto případě přestávají existující smlouvy o výkonu funkce dnem „2. července 2014 vyhovovat zákonu“¹⁶, který pro tuto situaci předvídá i specifický právní následek. Tyto smlouvy o výkonu funkce se tímto dnem stávají bezúplatnými. Všem členům orgánů obchodní korporace, jejichž smlouvy nebyly uzpůsobeny zákonu o obchodních korporacích, nenáleží odměna za výkon jejich funkce a jakékoliv plnění dále vyplácené tomuto členovi orgánu obchodní korporace bude považováno za bezdůvodné obohacení. Jsem nicméně toho názoru, že bezplatnost výkonu funkce u takového člena není absolutní a lze ji zhojit s účinky ex nunc schválením nové (již uzpůsobené) smlouvy o výkonu funkce valnou hromadou. Současně se domnívám, že bezplatnost výkonu funkce v případě neuzpůsobení smlouvy o výkonu funkce zákonu o obchodních korporacích nebrání možnosti poskytnout členům orgánů určité plnění za podmínek stanovených v ustanovení § 61 zákona o obchodních korporacích.

Povinnost uzpůsobit smlouvu o výkonu funkce v souladu s ustanovením § 777 odst. 3 zákona o obchodních korporacích platí i v tom případě, že před 1. 1. 2014 žádná smlouva o výkonu funkce uzavřena nebyla. Důsledky absence smlouvy o výkonu funkce budou obdobné a také se projeví až po uplynutí 6 měsíční lhůty ode dne nabytí účinnosti zákona o obchodních korporacích. Pokud před 1. 1. 2014 nebyla na výkon funkce uzavřena žádná smlouva, náleží členovi orgánu obchodní korporace do 1. 7. 2014 odměna obvyklá¹⁷, od následujícího dne se výkon jeho funkce vůči obchodní korporaci stane bezplatným¹⁸ ve smyslu ustanovení § 59 odst. 3 zákona o obchodních korporacích. Možnosti zhojení bezplatnosti výkonu funkce uvedené výše se uplatní i v tomto případě.

¹⁶ ČECH, P. *Souběhy funkcí zpět do neznáma*, Právní rádce 10/2013, s. 29.

¹⁷ Ve smyslu ustanovení § 571 obchodního zákoníku.

¹⁸ LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 508.

4. Souběhy funkcí

Souběh funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace a pracovněprávního vztahu

V rámci posuzování otázky souběhu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace a pracovněprávního vztahu dle zákoníku práce¹⁹ je klíčové, zda činnosti vykonávané na základě pracovněprávního vztahu spadají pod obchodní vedení nebo nikoliv. Obchodní vedení jako zákonná působnost statutárního orgánu se v obecné rovině definuje jako řízení společnosti, tj. organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech²⁰. Judikatura Nejvyššího soudu²¹ nikdy nepochybovala o legálnosti situace, kdy člen statutárního orgánu společnosti na základě pracovněprávního vztahu vykonává činnosti, které pod obchodní vedení či jeho část nespádají, tj. současně působí např. jako její právník nebo správce počítačové sítě. Přestože se citovaná judikatura vztahuje k předchozí právní úpravě, není zde dán žádný důvod, aby argumentace Nejvyššího soudu nebyla aplikovatelná také na novou právní úpravu zákona o obchodních korporacích. Shodně Lasák²² uvádí, že *„nepochybně je i po 1. 1. 2014 přípustný souběh samostatného pracovněprávního vztahu se vztahem výkonu funkce člena orgánu společnosti jako vztahu občanskoprávního, nebude-li náplní pracovního poměru (nebo jiného pracovněprávního vztahu) výkon činnosti člena orgánu společnosti“*.

Jsem nicméně toho názoru, že využívání tzv. povoleného souběhu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace a pracovněprávního vztahu nemusí být zcela bezproblémové. Před vznikem souběhu bude nutné vyhodnotit, v jaké míře obsahuje náplň pracovněprávního vztahu prvek řízení dovnitř obchodní korporace. U vedoucích zaměstnanců Čech²³ poukazuje na skutečnost, že *„není snadné definovat, kde končí hranice obchodního vedení, resp. nepřenositelného základu tohoto vedení, [tedy i náplň funkce (člena) statutárního orgánu] a kde již začíná prostor pro případný souběžný pracovněprávní poměr, když imanentní součástí*

¹⁹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015]. Zákon č. 262/2006 Sb. dále v textu jako „zákoník práce“.

²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003. In: Beck-online[právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

²¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. září 2002, sp. zn. 21 Cdo 1850/2001, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. ledna 2003, sp. zn. 21 Cdo 963/2002, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. listopadu 2004, sp. zn. 21 Cdo 1634/2004, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2010, sp. zn. 21 Cdo 4028/2009, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2379/2010. In: Beck-online[právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

²² LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 498.

²³ ČECH, P. *Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu?*, Právní rádce, 2009, č. 2 s. 23.

obou činností je výkon řídicí působnosti.“ Lze proto doporučit, aby souběh byl využíván jen tam, kde činnosti na základě pracovněprávního vztahu nebudou obsahově nijak zasahovat do obchodního vedení. Důležitá je také faktická stránka vykonávaných činností, nikoliv jejich samotné označení. Nejvyšší soud²⁴ například prohlásil za neplatnou pracovní smlouvu, když v řízení vyšlo najevo, že člen statutárního orgánu činnosti uvedené v pracovní smlouvě nikdy nevykonával a tuto smlouvu uzavřel jen za účelem úhrady příspěvků do sociálního a důchodového pojištění. S otázkou tzv. povoleného souběhu souvisí také ustanovení § 61 odst. 3 zákona o obchodních korporacích, přičemž tomuto ustanovení se budu více věnovat v následující kapitole této práce.

Oproti tomu souběh funkce člena statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu týkající se jeho zákonné působnosti, tj. obchodního vedení, považuji za zcela vyloučený. Doktrína není v této otázce v současné době jednotná, což je s ohledem na relativně krátkou účinnost nového civilního práva pochopitelné. Pro nepřípustnost souběhu funkce člena statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu týkající obchodního vedení se vyslovil například Lasák²⁵, přičemž opačný závěr publikoval například Havel²⁶. V následujícím textu shrnu argumenty, na základě kterých považuji tento souběh za zcela vyloučený.

Předně je otázkou, zda výkon funkce člena orgánu obchodní korporace v pracovněprávním vztahu nevylučuje samotný zákoník práce. Dle původní právní úpravy obchodního zákoníku byla tato otázka zbytečná, neboť vztah mezi obchodní korporací a osobou, která je členem statutárního orgánu, byl považován za tzv. absolutní obchod²⁷ dle ustanovení § 261 odst. 3 písm. f) obchodního zákoníku, a proto nebylo možné vykonávat funkci v pracovněprávním vztahu. Zákaz vykonávat funkci člena orgánu obchodní korporace v pracovněprávním vztahu tak nebylo potřeba dovozovat ze zákoníku práce. Rekodifikace civilního práva opustila dělení závazkových právních vztahů upravené v obchodním zákoníku, proto je dnes potřeba hledat odpověď ve výkladu zákoníku práce.

Výkon funkce člena orgánu obchodní korporace v pracovněprávním vztahu by dle ustanovení § 1 písm. a) zákoníku práce musel mít charakter závislé práce. Pojmovým znakem závislé práce je v souladu s ustanovením § 2 odst. 1 zákoníku práce prací taková práce, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, dle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji vykonává pro zaměstnavatele

²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2093/2006. In: Beck-online[právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

²⁵ LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 500.

²⁶ HAVEL, B. *Glosa o svobodě. Co se starými souběhy? A jak s novými?* Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/glosa-o-svobode-co-se-starymi-soubehy-a-jak-s-novymi-92537.html>

²⁷ TOMSA, M. In ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 897.

osobně. Zde však narážíme na limity kogentní úpravy zákona o obchodních korporacích, a to konkrétně na zákaz dávat jednateli či členovi představenstva pokyny týkající se obchodního vedení, což plyne z ustanovení § 195 odst. 2 a ustanovení § 435 odst. 3 zákona o obchodních korporacích. Pokud by předmětem pracovněprávního vztahu byl výkon obchodního vedení, zaměstnavatel (obchodní korporace) by logicky musel mít možnost dávat svému zaměstnanci (členovi statutárnímu orgánu) pokyny týkající se jeho náplně práce, tedy obchodního vedení, což je ovšem zákonem o obchodních korporacích výslovně zakázáno. Navíc jak správně poukazuje Kramoliš²⁸ „z perspektivy pracovního práva ani nenalezneme osobu, která by byla členem statutárního orgánu nadřizena a mohla mu pokyny udělovat – je to totiž právě statutární orgán, který je ve vnitřní organizaci zaměstnavatele postaven nejvýše a za zaměstnavatele v pracovněprávních vztazích jedná. Valná hromada společnosti tímto nadřizovaným orgánem být nemůže, neboť v pracovněprávních vztazích nijak nevystupuje“. Lze proto uzavřít, že pojmový znak pracovněprávního vztahu nadřizovanosti a podřizovanosti přímo koliduje se zákazem dávat jednateli či členovi představenstva pokyny týkající se obchodního vedení.

Další kolizi mezi právní úpravou pracovněprávního vztahu a kogentní právní úpravou výkonu funkce člena orgánu obchodní korporace lze nalézt v limitaci odpovědnosti zaměstnance. Dle ustanovení § 257 odst. 2 zákoníku práce je odpovědnost zaměstnance podstatně omezena,²⁹ naopak podle ustanovení § 53 odst. 2 zákona o obchodních korporacích se nepřihlíží k právním jednáním obchodní korporace, která omezují odpovědnost člena jejích orgánů. Lze konstatovat, že zákaz omezení odpovědnosti³⁰ člena orgánu obchodní korporace, svědčí ve prospěch argumentace, že souběh funkce člena statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu týkající se obchodního vedení zákon nepřipouští³¹. Ve výčtu kolizí právní úpravy pracovněprávního vztahu a výkonu funkce člena orgánu obchodní korporace by samozřejmě bylo možné pokračovat³², nicméně výše uvedené považuji za dostatečné pro argumentaci, že výkon funkce člena statutárního orgánu není možno upravit jako pracovněprávní vztah dle zákoníku práce, protože by absentovaly základní pojmové znaky závislé práce³³ a současně by nutně existovaly kolize mezi právní úpravou pracovněprávního vztahu a kogentní právní

²⁸ KRAMOLIŠ, O. *Jak na smlouvu o výkonu funkce podle ZOK*. Právní rádce, 9/2013.

²⁹ Srov. ustanovení § 257 odst. 2 zákoníku práce: „Výše požadované náhrady škody způsobené z nedbalosti nesmí přesáhnout u jednotlivého zaměstnance částku rovnající se čtyřapůlnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku před porušením povinnosti, kterým způsobil škodu. Toto omezení neplatí, byla-li škoda způsobena úmyslně, v opilosti, nebo po zneužití jiných návykových látek.“

³⁰ Kde sankci za porušení ustanovení § 53 odst. 2 zákona o obchodních korporacích představuje zdánlivost tohoto právního jednání ve smyslu ustanovení § 554 občanského zákoníku.

³¹ Shodně LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 500.

³² Další třetí plochou může být požadavek osobního výkonu práce zaměstnancem v zákoníku práce a možnost horizontálního dělení působnosti statutárního orgánu dle ustanovení § 156 odst. 2 občanského zákoníku.

³³ Vymezené v ustanovení § 2 odst. 1 zákoníku práce.

úpravou výkonu funkce člena orgánu obchodní korporace. Pro úplnost lze doplnit, že závěr o nemožnosti upravit výkon funkce člena statutárního orgánu jako pracovněprávní vztah podle zákoníku práce neznamená zákaz sjednat ve smlouvě o výkonu funkce subsidiární aplikaci některých ustanovení zákoníku práce, která nejsou v rozporu s kogentní úpravou výkonu funkce člena orgánu obchodní korporace v zákoně o obchodních korporacích.³⁴

Dalším zajímavým argumentem pro nepřipustnost souběhu funkce člena statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu týkající obchodního vedení může být absence kauzy pracovní smlouvy. Ačkoliv se naše právo tradičně neřadí mezi právní řády, kde je kauza podmínkou vzniku smlouvy samotné, minimálně část právní nauky kauzu považuje alespoň za podmínku vzniku závazku ze smlouvy³⁵. Navíc nově dle ustanovení § 1722 občanského zákoníku musí být plnění, které je předmětem závazku, majetkové povahy a toto plnění musí odpovídat zájmu věřitele, i když tento zájem není jen majetkový. Současně je podle ustanovení § 1791 odst. 1 občanského zákoníku věřitel povinen prokázat důvod závazku. Může však věřitel opravdu prokázat kauzu závazku, který zakládá souběžná pracovněprávní smlouva týkající se obchodního vedení, když ten samý závazek je předmětem již jiného právního vztahu mezi členem statutárního orgánu a obchodní korporací? A Čech³⁶ otázku doplňuje „*jak odůvodnit zájem na plnění, které má věřitel od téže osoby již jednou smluvně zajištěno?*“ Opačný názor ale zastává Pihera³⁷, dle kterého „*zákon ani jakákoli konceptuální úvaha nevylučují možnost smluvních stran, aby si upravily práva a povinnosti tvořící jeden závazek ve více smlouvách*“. Vzhledem k tomu, že otázka kauzality smluv a závazků není v judikatuře českých soudů do hloubky rozebrána a rekodifikace soukromého práva jí navíc doplnila o dosud neznámý pojem zájem věřitele na plnění druhé smluvní strany, nelze vyloučit, že by platnost souběžné pracovněprávní smlouvy mohla být napadena i z těchto důvodů.

Nakonec pro nepřipustnost souběhu funkce člena statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu týkající obchodního vedení hovoří i historický výklad zákona. Původní návrh zákona o obchodních korporacích totiž obsahoval výslovné ustanovení analogické k ustanovení §66d zrušeného obchodního zákoníku, které by tento souběh legalizovalo. Toto ustanovení však bylo později ze zákona o obchodních korporacích vypuštěno, což je možné interpretovat jako záměr zákonodárce takový souběh neumožnit. V tomto kontextu vnímám jako legislativní chybu, že zákonodárce opomněl vypustit také ustanovení § 61 odst. 3 zákona o obchodních korporacích, které na zrušené ustanovení zjevně navazovalo³⁸. Havel³⁹ však argumentuje, že

³⁴ V praxi se lze setkat například se sjednáním podpůrné aplikace zákoníku práce pro výpočet cestovních náhrad člena orgánu nebo jeho dovolené.

³⁵ Srov. PELIKÁNOVÁ, I.: *Obchodní právo. Obligační právo – komparativní rozbor, 4. díl*, Praha, ASPI, 2009, s. 19: „*Abstraktní závazky jsou přípustné jen výjimečně, a obecně je předpokladem vzniku závazku, a tedy i uzavření smlouvy existence kauzy*“.

³⁶ ČECH, P. *Souběhy funkcí zpět do neznáma*, Právní rádce 10/2013, s. 29.

³⁷ PIHERA, V. *Glosa k problematice tzv. souběhů*, Obchodněprávní revue 6/2014. s. 172.

³⁸ Ustanovení § 61 odst. 3 zákona o obchodních korporacích je podrobně rozebráno dále v textu práce.

důvodem pro vypuštění předmětného ustanovení původního návrhu zákona o obchodních korporacích byla jeho nadbytečnost, a to s ohledem na ústavní zásadu legální licence, která je zdůrazněna v obecně dispozitivní koncepci nové právní úpravy civilního práva vyjádřené v ustanovení § 1 odst. 2 občanského zákoníku⁴⁰. Přestože právní řád výslovný zákaz souběhu funkce člena statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu neobsahuje, jsem přesvědčen, že zákaz určitého jednání může implicitně vyplývat také ze systematického výkladu právního řádu jako celku, jak ostatně bylo rozebráno výše. Zákonodárce mohl tento souběh zákonem aprobovat výslovně, jak činil dříve obchodní zákoník právě v ustanovení § 66d, nicméně tak neučinil. Dnešní právní úprava je v otázce souběhu v podstatě analogická k situaci do 31. 12. 2011, tj. do doby před účinností novely, která citované ustanovení § 66d do obchodního zákoníku doplnila⁴¹. Shora citovaná judikatura z tohoto období vždy dovozovala neplatnost souběhu funkce člena statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu, proto by zřejmě ani dnes soudy podle zákona o obchodních korporacích nerozhodly jinak.

S ohledem na prezentované argumenty považuji souběh funkce člena statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu týkající se obchodního vedení za zcela vyloučený a proto do doby změny konstantní judikatury využívání souběhu při správě obchodních korporací nemohu doporučit.

³⁹ Srov. HAVEL, B. *Glosa o svobodě. Co se starými souběhy? A jak s novými?* Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/glosa-o-svobode-co-se-starymi-soubehy-a-jak-s-novymi-92537.html>

⁴⁰ Srov. ustanovení § 1 odst. 2 občanského zákoníku: „*Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.*“

⁴¹ Ustanovení § 66d bylo s účinností od 1. 1. 2012 doplněno novelou obchodního zákoníku, konkrétně zákonem č. 351/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

Souběh funkce člena orgánu obchodní korporace a jiného vztahu (např. poradenské smlouvy)

S výše rozebíraným tématem pracovněprávního souběhu nepochybně souvisí také otázka, zda může člen statutárního orgánu uzavřít s obchodní korporací smlouvu na poskytování určité odborné činnosti (např. poradenství)⁴², které se týkají obchodního vedení, byť některé argumenty zapovídající pracovněprávní souběh pro souběh na základě jiné smlouvy použít nelze. Předně v právním vztahu na základě jiné smlouvy než smlouvy pracovní odpadá vztah podřízenosti a nadřízenosti, a tedy i konflikt vyplývající ze zákazu udělovat pokyny do oblasti obchodního vedení. Podle judikatury Nejvyššího soudu vztahující se k obchodnímu zákoníku však jiné problémy naopak přibývají.

Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu 29 Odo 1262/2006⁴³ platí, že „člen představenstva nemusí být vybaven odbornými znalostmi, schopnostmi či dovednostmi, potřebnými pro výkon všech činností, jež spadají do působnosti představenstva. Taktéž platí, že tyto činnosti nemusí členové představenstva vykonávat vždy osobně, ale mohou je zajistit i prostřednictvím třetích osob. Má-li však člen představenstva určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, lze z požadavku náležité péče dovodit, že je povinen při výkonu funkce – v rámci svých možností – využívat. Nepřichází proto v úvahu, aby představenstvo „zajistilo“ výkon činností spadajících do jeho působnosti tak, že uzavře s (některými) členy představenstva jakožto „třetími osobami“ smlouvu (odlišnou od smlouvy o výkonu funkce), jíž se tito členové představenstva zavážou pro společnost uvedeně činnosti vykonávat“.

Podle mého názoru lze výše uvedený závěr Nejvyššího soudu aplikovat i v kulisách zákona o obchodních korporacích tak, že výkon určité odborné znalosti člena statutárního orgánu obchodní korporace v jiném právním vztahu, než je právní vztah z výkonu funkce, implikuje porušení jeho péče řádného hospodáře, resp. jeho povinnosti loajality.⁴⁴ Navíc z hlediska argumentů přednesených u pracovněprávního souběhu lze subsidiárně argumentovat i pochybností nad možností prokázat kauzu tohoto souběžného právního vztahu⁴⁵, jakož i zájem věřitele na jeho existenci⁴⁶, když plnění spočívající v poskytování určitých odborných znalostí člena orgánu je tento člen podle judikatury Nejvyššího soudu povinen poskytovat již z primárního právního vztahu z výkonu funkce. Obecně proto souběh funkce člena orgánu obchodní korporace a smlouvy na poskytování odborné činnosti tohoto člena nedoporučuji.

⁴² Příkladem může být poradenství v oblasti financí, daní, práva nebo personalistiky.

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006. In: Beck-online[právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

⁴⁴ Podle ustanovení § 159 odst. 1 občanského zákoníku.

⁴⁵ Srov. ustanovení § 1791 odst. 1 občanského zákoníku.

⁴⁶ Dle ustanovení § 1722 občanského zákoníku.

Pracovněprávní souběh v režimu ustanovení § 66d obchodního zákoníku

Praxe bude nepochybně řešit otázku, zda jsou po 1. 1. 2014, tj. po nabytí účinnosti zákona o obchodních korporacích, přípustné pracovněprávní souběhy uzavřené v režimu ustanovení § 66d obchodního zákoníku. Přestože by prostřednictvím obecného přechodného ustanovení § 3028 odst. 3 občanského zákoníku a současně přechodného ustanovení § 775 zákona o obchodních korporacích bylo možné argumentovat ve prospěch zachování všech souběhů podle předchozí právní úpravy obchodního zákoníku i po 1. 1. 2014, nepovažují tento výklad za bezpečný.

Doktrína⁴⁷ se v tomto případě kloní k závěru, že by bylo značně nelogické, aby části členů orgánu obchodní korporace byl pracovněprávní souběh umožněn a části členů téhož orgánu nikoliv, přičemž jediným kritériem pro zákonnou aprobaci pracovně právního souběhu by byl okamžik vzniku funkce. Smysluplný se jeví především jednotný přístup ke všem členům téhož orgánu. Další argument proti umožnění pracovněprávních souběhů uzavřených dle předchozí právní úpravy je ten, že pokud by zákonodárce chtěl, aby souběhy uzavřené před 1. 1. 2014 pokračovaly podle starého práva, zřejmě by to výslovně uvedl, protože toto řešení zvolil i v jiných případech.⁴⁸ V případě souběžného právního vztahu se bude od 1. 1. 2014 jednat o nedovolené plnění (ve smyslu právní nemožnosti plnění) a takový pracovněprávní vztah bude k tomuto datu sistován pro překážku výkonu práce⁴⁹. Shodný závěr uvádí Čech, dle kterého pracovní poměr na výkon obchodního vedení tak „*dočasně usne, jak soudy naznačovaly již ke stavu do konce roku 2011*“⁵⁰. S ohledem na výše uvedené nebude po 1. 1. 2014 možné existenci pracovněprávních souběhů dle ustanovení § 66d obchodního zákoníku připustit.

⁴⁷ LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 502.

⁴⁸ Srov. ustanovení § 776 odst. 4, § 778, § 779, § 780 a § 781 zákona o obchodních korporacích.

⁴⁹ LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 502.

⁵⁰ ČECH, P. *Souběhy funkcí zpět do neznáma*, Právní rádce 10/2013, s. 29.

5. Odměňování

Bezplatnost výkonu funkce

Odměnu obecně chápeme jako jakékoliv plnění poskytované obchodní korporací členu jejího orgánu za činnosti vykonávané v rámci výkonu funkce v tomto orgánu. Odměna představuje protiplnění obchodní korporace členu jejího orgánu za řádný výkon jeho funkce především v přímé peněžité formě, ale běžně se lze setkat s různým plněním nepeněžitým či nepřímým, například ve formě materiálního plnění, oprávnění užívat služební automobil nebo telefon pro soukromé účely, účast na opčních programech obchodní korporace či formou tantiém. V praxi se rovněž setkáváme s plněním označovaným jako tzv. „zlaté padáky“, které bývají vypláceny jako kompenzace při předčasném ukončení funkce. Součástí odměny člena orgánu obchodní korporace bývá sjednávána určitá forma cestovních náhrad, obvykle podobná těm, které známe z pracovního práva. Naopak součástí odměny člena obchodní korporace nebude plnění za závazek zdržet se konkurenčního jednání, neboť dle judikatury finanční kompenzaci sjednanou za dodržení konkurenční doložky nelze považovat za plnění, která je členu orgánu poskytována v souvislosti s výkonem jeho funkce⁵¹.

Podle původní právní úpravy platilo, že nebyla-li smlouva o výkonu funkce sjednána nebo ve smlouvě o výkonu funkce odměna sjednána nebyla, jako kompenzace za činnosti spojené s výkonem funkce náležela členovi orgánu obchodní korporace odměna obvyklá⁵². Výkon funkce dle původní právní úpravy byl bezúplatný jen v případě, kdy člen orgánu a obchodní korporace bezplatnost výkonu funkce prokazatelně sjednali, v opačném případě byl výkon funkce vždy úplatný⁵³. Zákon o obchodních korporacích se od původní právní úpravy zásadně odchyluje, když stanoví pravidlo o bezplatném výkonu funkce. Podle ustanovení § 59 odst. 3 zákona o obchodních korporacích platí, že *„není-li odměňování ve smlouvě o výkonu funkce sjednáno v souladu s tímto zákonem, platí, že výkon funkce je bezplatný“*. Z citovaného textu zákona však vyplývá jen to, že rozpor stanoveného způsobu odměňování v uzavřené smlouvě o výkonu funkce se zákonem o obchodních korporacích aktivuje nevyvratitelnou domněnku bezplatnosti výkonu funkce takového člena orgánu. Otázkou pak zůstává, jaká náleží odměna členu orgánu obchodní korporace, není-li smlouva o výkonu funkce uzavřena vůbec, protože hypotézu neuzavření smlouvy o výkonu funkce citované ustanovení výslovně neupravuje.

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2049/2009. In: Beck-online[právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 2. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

⁵² Dovozováno z ustanovení § 66 odst. 2 ve vazbě na ustanovení § 566 odst. 1 obchodního zákoníku, přičemž odměna se určila podle ustanovení § 571 odst. 1 obchodního zákoníku.

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 994/2005. In: Beck-online[právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 2. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

Citované ustanovení je potřeba vyložit logicky a systematicky, a to za použití následujícího ustanovení § 59 odst. 4 zákona o obchodních korporacích, podle kterého *„budou-li sjednaná smlouva o výkonu funkce nebo v ní obsažené ujednání o odměně neplatné z důvodu na straně obchodní korporace nebo nebude-li smlouva o výkonu funkce z důvodu překážek na straně obchodní korporace uzavřena nebo ji nejvyšší orgán neschválí bez zbytečného odkladu po vzniku funkce člena orgánu obchodní korporace, odstavec 3 se nepoužije a odměna se určuje jako odměna obvyklá v době uzavření smlouvy nebo, nebyla-li smlouva uzavřena, obvyklá v době vzniku funkce za činnost obdobné činnosti, kterou člen orgánu vykonával.“* Výše uvedené ustanovení je sice konstruováno jako výjimka z obecného pravidla o bezplatnosti výkonu funkce obsaženého v ustanovení § 59 odst. 3 zákona o obchodních korporacích, avšak zároveň rozšiřuje jeho normativní dosah. Nepoužije-li se totiž domněnka bezplatnosti v případě neuzavření smlouvy o výkonu funkce z důvodu překážek na straně obchodní korporace, a contrario lze naopak dovodit, že ve všech ostatních případech neuzavření této smlouvy, se tato domněnka naopak použije.

Z tohoto důvodu lze dovodit, že není-li smlouva o výkonu funkce uzavřena z jiného důvodu, než stanoví ustanovení § 59 odst. 4 zákona o obchodních korporacích, uplatní se na ní nevyvratitelná domněnka bezplatnosti výkonu funkce. Opačný názor má část komentářové literatury⁵⁴, která i v tomto případě neuzavření smlouvy o výkonu funkce dovozuje právo člena orgánu na odměnu obvyklou. Takový výklad však není v souladu s důvodovou zprávou k zákonu, podle které k pravidlu bezplatnosti výkonu uvádí, že *„toto řešení, které je odlišné od dosavadního, je motivační – dává tak stranám na výběr, aby si odměny sjednaly přesně a předem, čímž zdůrazňuje tzv. reward strategy“*⁵⁵. Pokud by měl člen orgánu při neuzavření smlouvy o výkonu funkce z jiných důvodů, než stanovuje ustanovení § 59 odst. 4 zákona o obchodních korporacích, jistotu odměny obvyklé, nebyl by již tolik motivován k vyjasnění si své odměny předem.

S ohledem na nejednotnost doktríny ve vztahu k odměně členů orgánů v případě absence smlouvy o výkonu funkce, je nutné členům orgánů obchodních korporací doporučit bezpečný postup, a to sjednání odměny přesně a předem ve smlouvě o výkonu funkce. Členům orgánů obchodních korporací lze dále doporučit, aby příliš nespolehaly na extenzivní výklad výjimek z obecného pravidla o bezplatnosti výkonu funkce podle ustanovení § 59 odst. 4 zákona o obchodních korporacích. Dle judikatury⁵⁶ k odpovědnosti společnosti za neschválení smlouvy o výkonu funkce dle původní právní úpravy platí, že akcionáři rozhodující na valné hromadě nejsou vázáni návrhy představenstva a je na jejich uvážení, jakým způsobem budou v otázce

⁵⁴ ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 151.

⁵⁵ HAVEL, B. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*, Ostrava: Sagit a.s., 2012. s. 54.

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2733/2010. In: Beck-online[právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 2. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

odměňování hlasovat. Neschválení odměny za výkon funkce člena představenstva není (bez dalšího) porušením povinnosti ze strany společnosti, za které by společnost odpovídala členu představenstva. Budeme-li totiž ustanovení § 59 odst. 4 zákona o obchodních korporacích vykládat ve světle výše uvedených závěrů judikatury, nenajdeme reálně příliš mnoho situací pro jeho aplikaci.

Náležitosti smlouvy o výkonu funkce ve vztahu k odměňování

Zákon o obchodních korporacích nestanoví pro smlouvu o výkonu funkce žádnou podstatnou náležitost, jejíž absence by způsobovala nemožnost tuto smlouvu kvalifikovat jako smlouvu o výkonu funkce, což ostatně vyplývá z její povahy jako nepojmenované smlouvy. Zákon o obchodních korporacích upravuje pouze obvyklé náležitosti smlouvy o výkonu funkce, které lze diferencovat podle důsledků jejich absence ve smlouvě o výkonu funkce⁵⁷.

V ustanovení § 60 písm. a) až d) zákona o obchodních korporacích jsou upraveny zákonem předvídané náležitosti smlouvy o výkonu funkce ve vztahu k odměňování členů orgánů v kapitálových obchodních společnostech. Naopak odměňování za výkon funkce v osobních společnostech zákonem upraveno není, nic však nebrání tomu, aby ve smlouvě o výkonu funkce sjednáno bylo. Podle ustanovení § 60 zákona o obchodních korporacích smlouva o výkonu funkce v kapitálových obchodních společnostech obsahuje „a) vymezení všech složek odměn, které náleží nebo mohou náležet členovi orgánu, včetně případného věcného plnění, úhrad do systému penzijního připojištění nebo dalšího plnění, b) určení výše odměny nebo způsobu jejího výpočtu a její podoby, c) určení pravidel pro výplatu zvláštních odměn a podílu na zisku pro člena orgánu, pokud mohou být přiznány, a d) údaje o výhodách nebo odměnách člena orgánu spočívajících v převodu účastnických cenných papírů nebo v umožnění jejich nabytí členem orgánu a osobou jemu blízkou, má-li být odměna poskytnuta v této podobě“. Ustanovení § 60 zákona o obchodních korporacích přitom obsahuje toliko demonstrativní výčet odměn, které mohou členovi orgánu náležet, tj. jedná se o obvyklé náležitosti smlouvy o výkonu funkce. „Zákon je velmi benevolentní v tom, jak lze odměňovat, vyžaduje však vždy souhlas reziduálních vlastníků“⁵⁸. Existují však i opačné názory, které připisují ustanovení § 60 zákona obchodních korporací povahu taxativní povahu⁵⁹ a následujícímu ustanovení § 61 odst. 1 zákona obchodních korporací povahu komplementární k tomuto výčtu.

⁵⁷ ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 151: „Obsah smlouvy o výkonu funkce zákon komplexně neupravuje (a je tedy na stranách, jak jej dohodnou), v § 60 pouze stanoví, které náležitosti týkající se odměňování by měla smlouva upravovat. Neupraví-li smlouva některé z uvedených náležitostí, nezpůsobuje to její neplatnost, ale zákon stanoví pravidla, jimiž se v takovém případě bude smlouva řídit.“

⁵⁸ HAVEL, B. *Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace*. Obchodněprávní revue. 2011, roč. 3, č. 12. s. 351.

⁵⁹ KVAČKOVÁ, R. Několik otázek nové právní úpravy odměňování volených členů orgánů akciových společností. *Bulletin Advokacie*. 2014, č. 10. S 26.

Nabízí se zde otázka, jaké důsledky bude mít absence výše uvedených obvyklých náležitostí smlouvy ve vztahu k odměňování členů orgánů v kapitálových obchodních společnostech. Tímto důsledkem může být především bezplatnost výkonu funkce dle ustanovení § 59 odst. 3 zákona o obchodních korporacích, které stanoví, že „*není-li odměňování ve smlouvě o výkonu funkce sjednáno v souladu s tímto zákonem, platí, že výkon funkce je bezplatný*“. Bezplatnost výkonu funkce nastává podle mého názoru pouze v případě, neurčuje-li smlouva o výkonu funkce odměnu vůbec, tj. neobsahuje-li obvyklou náležitost smlouvy o výkonu funkce podle ustanovení § 60 písm. b) zákona o obchodních korporacích. Právě nevyvratitelná domněnka bezplatnosti takové smlouvy o výkonu funkce je zvláštním právním důsledkem absence této obvyklé náležitosti, nicméně i bez určení odměny se bude jednat o platnou smlouvu, která může mezi jejími stranami upravit práva a povinnosti, například platně založit konkurenční doložku. Ostatní obvyklé náležitosti smlouvy o výkonu funkce, tj. vymezení všech složek odměny dle ustanovení § 60 písm. a) zákona o obchodních korporacích, určení pravidel pro výplatu zvláštních odměn podle ustanovení § 60 písm. c) zákona o obchodních korporacích a nakonec podmínky opčního programu podle ustanovení § 60 písm. d) zákona o obchodních korporacích jsou pak v kategorií „*běžných*“ obvyklými náležitostmi smlouvy o výkonu funkce, jejich absence nemá žádné zvláštní právní důsledky, především tedy neaktivuje domněnku bezplatnosti výkonu funkce dle ustanovení § 59 odst. 3 zákona o obchodních korporacích⁶⁰.

Určení výše odměny nebo způsobu jejího výpočtu a její podoby ve smlouvě o výkonu podle ustanovení § 60 písm. b) zákona o obchodních korporacích nemusí být vymezeno přesnou částkou, ale smlouva o výkonu funkce musí obsahovat jasný mechanismus pro její určení, a to například ve formě matematického vzorce s vazbou na hospodářský výsledek obchodní korporace. Judikatura k rozhodování valné hromady o odměňování členů představenstva a dozorčí rady dle původní právní úpravy zastávala právní názor, že „*Valná hromada nemusí určit přímo výši úplaty za výkon funkce člena statutárního orgánu, ale postačí, když stanoví pravidla pro jejich určení. (...) Má-li o konkrétní výši odměny rozhodovat někdo jiný než valná hromada, musí rozhodnutí valné hromady stanovit objektivní kritéria, na jejichž základě bude odměna určena, tak aby určení výše odměny nezáleželo na libovůli toho, kdo odměnu určuje.*“⁶¹ Domnívám se, že uvedený právní názor je plně použitelný i ve světle nové právní úpravy zákona o obchodních korporacích.

Členy orgánů v kapitálových obchodních společnostech je vhodné upozornit na přechodné ustanovení § 777 odst. 3 zákona o obchodních korporacích, které požaduje, aby se ujednání o odměně ve smlouvě o výkonu uzpůsobilo zákonu o obchodních korporacích do 30. 6. 2014, jinak platí, že je výkon funkce bezplatný. Toto přechodné ustanovení se vztahuje také na

⁶⁰ Shodně LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 524.

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 1200/2005. In: Beck-online[právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 2. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

smlouvy o výkonu funkce uzavřené před účinností zákona o obchodních korporacích, čímž zákon motivuje k úpravě smluv o výkonu funkce především členy orgánů.

Jiná plnění ve prospěch člena orgánu

Podle ustanovení § 61 odst. 1 zákona o obchodních korporacích lze „jiné plnění ve prospěch osoby, která je členem orgánu obchodní korporace, než na které plyne právo z právního předpisu, ze smlouvy o výkonu funkce (...) nebo z vnitřního předpisu (...) poskytnout pouze se souhlasem toho, kdo schvaluje smlouvu o výkonu funkce, a s vyjádřením kontrolního orgánu, byl-li zřízen“. Také s ohledem na motivační funkci výše zmíněné nevyvratitelné domněnky bezplatnosti výkonu funkce podle ustanovení § 59 odst. 3 zákona o obchodních korporacích lze očekávat, že ve většině případů bude smlouva o výkonu funkce uzavřena a odměňování člena orgánu vyjasní slovy důvodové zprávy *přesně a předem*. Zákon nicméně připouští ještě dodatečné schválení jiných plnění než odměn stanovených ve smlouvě o výkonu funkce nebo vnitřním předpisu. Samotný proces schválení jiných plnění člena orgánu obchodní korporace ex ante dle ustanovení § 61 odst. 1 zákona o obchodních korporacích zajišťuje společníkům obchodní korporace transparentní kontrolu tzv. nákladů zmocnění (agency costs) vznikajících při profesionální správě jejich korporace.

Vzhledem ke slovnímu spojení „jiná plnění“ je otázkou, zda lze postupem dle ustanovení § 61 odst. 1 zákona o obchodních korporacích schvalovat některou obvyklou náležitost týkající se odměňování vymezenou v ustanovení § 60 zákona o obchodních korporacích. Domnívám se, že neobsahuje-li smlouva o výkonu funkce se členem orgánu některou obvyklou náležitost ve vztahu k odměňování dle ustanovení § 60 zákona o obchodních korporacích, je možné toto plnění přiznat i dodatečně, to však pouze se souhlasem orgánu, který by schvaloval smlouvu o výkonu funkce, a s vyjádřením kontrolního orgánu, byl-li zřízen. Slova „jiná plnění“ proto není možné vykládat ve vztahu k plněním upraveným v ustanovení § 60 zákona o obchodních korporacích, ale toliko ve vztahu k plněním, která předvídá konkrétní smlouva o výkonu funkce⁶². Jsem toho názoru, že uvedeným postupem je jako jiné plnění možno schválit nejen určitý typ plnění, který smlouva o výkonu funkce vůbec neupravuje, nýbrž i typ plnění, který smlouva o výkonu funkce upravuje, a to nad rámec plnění sjednaného ve smlouvě. Nemá-li být tzv. reward strategy uvedená v důvodové zprávě pouhou proklamací, je nutné umožnit, aby obchodní korporace byly oprávněny odměnit členy svých orgánů nad rámec odměn ve smlouvě o výkonu funkce, například v případě zcela mimořádných hospodářských výsledků. Podle výše nastíněného výkladu lze členy orgánů obchodní korporace libovolně odměňovat ex ante, ovšem za předpokladu dodržení postupu podle ustanovení § 61 odst. 1 zákona o obchodních korporacích. Zásadní rozdíl však spočívá v tom, že zatímco odměna sjednaná ve smlouvě o výkonu funkce představuje jistotu, v případě postupu dle ustanovení § 61 odst. 1

⁶² LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 537.

zákona o obchodních korporacích je člen orgánu vystaven nejistotě v tom ohledu, zda mu příslušný orgán určité plnění (odměnu) dodatečně přizná či nikoliv. Členům orgánu je nutné doporučit, aby se nespolehaly na dodatečné schvalování odměn, ale sjednali si odměnu ve smlouvě o výkonu funkce přesně a předem.

Členy orgánů obchodních korporací je vhodné upozornit také na skutečnost, že postupem při schvalování jiných plnění ve prospěch člena orgánu jsou schvalovány i požitky, které mohou členu orgánu obchodní korporace plynout z jeho dovoleného souběžného pracovněprávního vztahu k obchodní korporaci, jakož i požitky, které z pracovněprávního vztahu k obchodní korporaci mohou plynout osobám jemu blízkým. To vyplývá z ustanovení § 61 odst. 3 zákona o obchodních korporacích, dle kterého se schválení nejvyšším orgánem obchodní korporace, s vyjádřením kontrolního orgánu, byl-li zřízen, vztahuje i na „určení mzdy i na jiné plnění zaměstnanci, který je současně i členem statutárního orgánu společnosti, nebo osobě jemu blízké“. Určení fyzických osob blízkých členu orgánu obchodní korporace nebude v praxi činit problém, vyjdeme především z definice osob blízkých v občanském zákoníku⁶³. Vzhledem ke skutečnosti, že členem orgánu obchodní korporace může být také právnická osoba,⁶⁴ může vzniknout pochybnost, kdo je osoba blízká této právnické osoby, resp. zda je nutné mzdu či jiné plnění z pracovněprávního vztahu osobě blízké této právnické osobě schválit postupem podle ustanovení § 61 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, přičemž osobou blízkou právnické osobě by mohli být například členové představenstva nebo jednatel. Uvedený výklad je nutné odmítnout kvůli speciálnímu ustanovení § 22 odst. 2 občanského zákoníku, protože mzdu nebo jiné plnění poskytnuté zaměstnanci nelze podřadit pod „převod, zatížení či přenechání k užití“ majetku ve smyslu tohoto ustanovení⁶⁵.

Členy orgánů obchodních korporací je nutné upozornit i na fakt, že ustanovení § 61 odst. 1 zákona o obchodních korporacích nedopadá na problematiku tzv. vnitřního obchodování, které je komplexně upraveno pravidly o střetu zájmu⁶⁶. V případě vnitřního obchodování je nutné dodržet specifický postup v souladu s ustanovením § 55 a násl. zákona o obchodních korporacích.

⁶³ Ustanovení § 22 odst. 1 občanského zákoníku stanoví: „Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.“

⁶⁴ Dle ustanovení § 154 občanského zákoníku.

⁶⁵ Srov. LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 543.

⁶⁶ Shodně LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 543 nebo ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 155.

Neposkytnutí plnění ze smlouvy o výkonu funkce nebo jiného plnění

Ustanovení § 61 odst. 2 zákona o obchodních korporacích stanovuje, že obchodní korporace může odepřít výplatu plnění podle smlouvy o výkonu funkce členovi jejího orgánu nebo jiného plnění ve prospěch člena orgánu⁶⁷ za předpokladu, že tento člen orgánu zřejmě přispěl k nepříznivému hospodářskému výsledku obchodní korporace, ledaže ten, kdo schválil smlouvu o výkonu funkce, rozhodne jinak.⁶⁸ Obdobné ustanovení obsahovala také předchozí právní úprava⁶⁹, která tak reagovala na problematiku tzv. „zlatých padáků“, tj. vyplacení vysoké odměny při ukončení funkce člena orgánu i v případech, kdy tento člen orgánu negativně ovlivnil vývoj obchodní korporace⁷⁰. Domnívám se, že ustanovení § 61 odst. 2 zákona o obchodních korporacích představuje interpretační problém, který bude v budoucnu nepochybně řešen soudní praxí.

Předně se jako problematický jeví časový rozsah tohoto ustanovení, tj. období, za které se plnění podle smlouvy o výkonu funkce nebo jiné plnění neposkytuje. Lasák⁷¹ dovozuje, že období zákazu výplaty plnění na základě smlouvy o výkonu funkce nebo jiného plnění trvá, dokud nepříznivé hospodářské výsledky přetrvávají. Tento výklad ale naráží na praktickou stránku věci, a to skutečnost, že ono konkrétní jednání anebo opomenutí člena orgánu, které vyústí v nepříznivý hospodářský výsledek obchodní korporace, nutně předchází období, kdy se nepříznivé hospodářské výsledky projevují. Lze předpokládat, že v mezidobí bude členu orgánu obchodní korporace plnění na základě smlouvy o výkonu funkce nebo jiného plnění vypláceno. V okamžiku, kdy se nepříznivé hospodářské výsledky projeví, lze od společníků či akcionářů očekávat především odvolání dotčeného člena orgánu. Je potom otázkou, zda je možné považovat plnění dle smlouvy o výkonu funkce nebo jiné plnění vyplacené za dobu od pochybení člena orgánu do doby, kdy se projeví nepříznivé hospodářské výsledky, za plnění bez spravedlivého důvodu a tedy bezdůvodným obohacením na straně člena orgánu, které je člen orgánu povinen ochuzené obchodní korporaci vydat⁷². Takový výklad by byl velmi přísný směrem ke členům orgánů obchodní korporace.

⁶⁷ Jiné plnění ve smyslu ustanovení § 61 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

⁶⁸ Podle ustanovení § 66 odst. 2 zákona o obchodních korporacích.

⁶⁹ Srov. ustanovení § 66 odst. 3 obchodního zákoníku: „*Jakékoliv plnění společnosti ve prospěch osoby, jež je orgánem společnosti nebo jeho členem, na které neplyne právo z právního předpisu nebo z vnitřního předpisu, lze poskytnout pouze se souhlasem valné hromady, nebo je-li přiznáno ve smlouvě o výkonu funkce. Společnost plnění neposkytne, jestliže výkon funkce zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti, anebo při zaviněném porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem funkce.*“

⁷⁰ ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 264.

⁷¹ LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 541.

⁷² Ve smyslu ustanovení § 2991 odst. 1 občanského zákoníku.

S ohledem výše uvedené jsem toho názoru, že ustanovení § 61 odst. 2 zákona o obchodních korporacích je nutno vykládat v souladu s povinností péče řádného hospodáře⁷³ a současně v souladu s pravidlem podnikatelského úsudku⁷⁴, podle kterých člen orgánu neodpovídá za újmu, kterou způsobí obchodní korporaci, jednal-li člen orgánu loajálně a tak, že mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace. Dostojí-li člen orgánu výše uvedenému požadavku na „kvalitu“ výkonu funkce, tj. pokud splní podmínky péče řádného hospodáře a pravidla podnikatelského úsudku, neměl by být sankcionován ve formě krácení dohodnuté odměny za výkon funkce. Lasák shodně dovozuje, že „*ustanovení § 61 odst. 2 zákona o obchodních korporacích nelze aplikovat, pokud současně nelze uzavřít, že dotčený člen orgánu porušil povinnost jednat v souladu s péčí řádného hospodáře*“⁷⁵.

Oproti úpadkovým deliktům, o kterých bude pojednáno v následující části a které vychází ze zákonem definovaného stavu úpadku⁷⁶ obchodní korporace, ustanovení § 61 odst. 2 zákona o obchodních korporacích používá velmi neurčitý pojem „nepříznivý hospodářský výsledek“. Zjevně nelze aplikovat zjednodušený pohled, který by za nepříznivý hospodářský výsledek považoval jakoukoliv, byť marginální, účetní ztrátu. Prizmatem akcionáře nebo společníka bude nepříznivý hospodářský výsledek vše, co nenaplnuje jejich očekávání směrem k zisku nebo EBITDA⁷⁷. Klíčovou otázkou je kvantifikace výše ztráty či zisku vzhledem k předešlému hospodaření obchodní korporace a situaci na relevantním trhu. Problematická je skutečnost, že zákon žádná konkrétní kritéria nenabízí, což znesnadňuje jeho snadnou aplikaci.

S hodnocením situace na relevantním trhu úzce souvisí otázka kvalifikace kritéria „zřejmosti“ přispění k nepříznivému hospodářskému výsledku, neboť nepředvídatelné krize a turbulence tržního hospodářství mohou mít na hospodářský výsledek obchodní korporace větší vliv, než samotné rozhodování jejího managementu. Příkladem lze uvést bankovní krizi z roku 2008, která na určitou dobu prakticky paralyzovala úvěrový trh. V případě obdobné krize půjde především o externí příčinu nepříznivého hospodářského výsledku. Ustanovení § 61 odst. 2 zákona o obchodních korporacích je proto potřeba interpretovat tak, že musí být prokázána

⁷³ Dle ustanovení § 159 odst. 1 občanského zákoníku.

⁷⁴ V souladu s ustanovením § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

⁷⁵ LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 539.

⁷⁶ Dle ustanovení § 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015]. Zákon č. 182/2006 Sb. dále v textu jako „*insolvenční zákon*“.

⁷⁷ Používanější ukazatel zisku před odečtením úroků, daní, odpisů a amortizace.

evidentní a zřejmá příčinná souvislosti mezi konkrétním jednáním nebo opomenutím člena orgánu a nepříznivým hospodářským výsledkem obchodní korporace⁷⁸.

Praktické doporučení ve vztahu k problematickému výkladu ustanovení § 61 odst. 2 zákona o obchodních korporacích může být definice nepříznivého hospodářského výsledku, resp. zpřesnění podmínek aplikace předmětného ustanovení, ve smlouvách o výkonu funkce nebo stanovách obchodní korporace. V případě vzniku sporné situace lze z pohledu členů orgánu doporučit dodatečné schválení veškerých plnění tím orgánem obchodní korporace, který členům orgánu schvaloval smlouvy o výkonu funkce, a preventivně tak předejít případným negativním dopadům do majetkové sféry členů orgánu.

Vrácení prospěchu členů orgánů obchodní korporace při úpadku

Zákon o obchodních korporacích v ustanovení § 62 do právní úpravy doplnil nový úpadkový delikt, který je silně inspirován institutem britského práva zvaným clawback. Ustanovení § 62 odst. 1 zákona o obchodních korporacích stanoví, že *„bylo-li v insolvenčním řízení zahájeném na návrh jiné osoby než dlužníka (...) rozhodnuto, že obchodní korporace je v úpadku, vydají členové jejích orgánů, vyzve-li je k tomu insolvenční správce, prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i případný jiný prospěch, který od obchodní korporace obdrželi, a to za období 2 let zpět před právní mocí rozhodnutí o úpadku, pokud věděli nebo měli a mohli vědět, že je obchodní korporace v hrozícím úpadku (...) a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokladatelné“*. Cílem tohoto pravidla je především motivace členů orgánů obchodní korporace k včasnému podání insolvenčního návrhu na vlastní obchodní korporaci, což v důsledku nepřímě chrání její věřitele. Nejedná se o jediný úpadkový delikt ve stávající právní úpravě, obdobně motivaci k včasnému podání insolvenčního návrhu představuje pravidlo obsažené v ustanovení § 99 odst. 1 insolvenčního zákona, dle kterého členové statutárního orgánu obchodní korporace odpovídají věřitelům za škodu, kterou jim způsobí tím, že insolvenční návrh nepodali včas⁷⁹. Členové orgánu obchodní korporace, u které nastane úpadek, mohou být vyloučeni z výkonu funkce postupem v souladu s ustanoveními § 63 až 67 zákona o obchodních korporacích. Dále soud může za předpokladu splnění podmínek stanovených v ustanovení § 68 zákona o obchodních korporacích rozhodnutím založit ručení členů orgánu obchodní korporace za splnění jejích povinností, tedy zejména za splnění dluhů obchodní korporace, přičemž této problematice bude věnována samostatná kapitola. V této kapitole se podrobněji zaměřím na interpretační limity nového ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích.

⁷⁸ Shodně LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 539.

⁷⁹ Srov. ustanovení § 98 odst. 1 insolvenčního zákona: Každý člen statutárního orgánu *„je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku.“*

Pro aplikaci ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích musí být současně splněna celá řada podmínek⁸⁰, avšak některé z těchto podmínek bude problematické interpretovat, proto se v následujícím textu zabývám jejich podrobnějším výkladem.

Předně návrh na prohlášení úpadku obchodní korporace musí podat osoba, která je odlišná od dlužníka. Vzhledem ke skutečnosti, že insolvenční řízení nemůže zahájit nikdo jiný než dlužník nebo věřitel⁸¹, půjde tak nutně o věřitelský insolvenční návrh. Samotné insolvenční řízení je zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu⁸². Zajímavá situace nastane v případě, kdy obchodní korporace jako dlužník podá insolvenční návrh poté, co již byl podán insolvenční návrh podán ze strany věřitele obchodní korporace. Formálně vzato se v takovém případě se insolvenční návrh považuje za přistoupení k řízení a obchodní korporace (dlužník) se považuje za dalšího insolvenčního navrhovatele⁸³. Jsem toho názoru, že přestože později podaný dlužnický insolvenční návrh postaví dlužníka po procesní stránce insolvenčního řízení na roveň věřitele, který insolvenční návrh podal dříve, nebude mít tato skutečnost vliv na případné splnění povinnosti vrácení prospěchu dle ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích⁸⁴. Opačný výklad předmětného ustanovení by byl v rozporu se smyslem a účelem zákona, který má motivovat ke včasnému podávání insolvenčních návrhů ze strany upadnuvší obchodní korporace.

Dále je otázkou, zda je insolvenční správce jen oprávněn nebo je vždy povinen vyzvat členy orgánu obchodní korporace k navrácení plnění poskytnuté jim na základě smlouvy o výkonu funkce, resp. jiný prospěch, který obdrželi. Obecně platí, že insolvenční správce je povinen při výkonu funkce postupovat svědomitě a s odbornou péčí a je povinen „*vyvinout veškeré úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, aby věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšší míře*“⁸⁵. Výzva ke vrácení prospěchu ze strany členů orgánu obchodní korporace je jednání, které směřuje k navýšení hodnoty majetkové podstaty upadnuvší obchodní korporace a tedy nutně vyššímu uspokojení jejích věřitelů. Pokud naopak insolvenční správce výzvu členům orgánu neučiní, přestože pro ni byly splněny všechny předpoklady stanovené v § 62 zákoně o obchodních korporacích, pak „*nebude zásadně jednat svědomitě a s odbornou péčí a bude věřitelům insolvenčního dlužníka odpovídat za škodu, kterou jim tímto způsobí*“⁸⁶. Opačně

⁸⁰ Srov. LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 547.

⁸¹ Dle ustanovení § 97 odst. 5 insolvenčního zákona.

⁸² Podle ustanovení § 97 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁸³ Ve smyslu ustanovení § 107 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁸⁴ Shodně VRBA M., ŘEHÁČEK O. Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem. *Právní rozhledy*. 2012, č. 10. s. 360.

⁸⁵ Dle ustanovení § 36 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁸⁶ V souladu s ustanovením § 37 insolvenčního zákona In VRBA M., ŘEHÁČEK O. Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem. *Právní rozhledy*. 2012, č. 10. s. 360.

Lasák⁸⁷ hovoří pouze o „oprávnění“ insolvenčního správce, který navíc nemusí žádat vrácení veškerého prospěchu, ale pouze jeho část. Přestože v praxi není tento institut dostatečně zažitý, jsem toho názoru, že insolvenční správci začnou výzvu ke vrácení prospěchu využívat tím způsobem, že bez posuzování okolností konkrétního případu budou automaticky vyzývat všechny členy všech obligatorních a fakultativních orgánů k vydání veškerého prospěchu za období posledních dvou let před právní mocí rozhodnutí o úpadku.

Členové orgánu obchodní korporace jsou povinni vracet plnění obdržené na základě smlouvy o výkonu funkce nebo jiný prospěch. Plnění obdržené na základě smlouvy o výkonu funkce je nutno vykládat ve smyslu ustanovení § 60 zákona o obchodních korporacích jako veškeré peněžité či nepeněžité plnění, které člen orgánu v předmětném období posledních dvou let před právní mocí rozhodnutí o úpadku obdržel. Není-li vydání nepeněžitého plnění možné, pak se plnění nahrazuje v penězích.⁸⁸ U vydání plnění ze smlouvy o výkonu funkce výkladové potíže zřejmě nebudou, problematický ovšem bude výklad pojmu „jiného prospěchu“, který není zatím v doktríně řešen bezrozporně. Komentářová literatura⁸⁹ váže jiný prospěch na jiná plnění ve prospěch člena orgánu poskytnutá podle ustanovení § 61 zákona o obchodních korporacích, a to včetně případné mzdy z dovoleného souběžného pracovního poměru mimo oblast obchodního vedení. Objevují se však i názory, že jiným prospěchem může být pouze takový prospěch, který tyto osoby obdržely jakožto členové orgánu obchodní korporace a pokud bude člen orgánu v obchodní korporaci zaměstnán, ustanovení § 62 odst. 1 zákona o obchodních korporacích nebude možno aplikovat, protože v rámci pracovněprávního vztahu není možné vykonávat činnost člena orgánu.⁹⁰ Osobně se kloním spíše ke komentářovému výkladu, ale lze očekávat, že názory na výklad pojmu „jiný prospěch“ se budou ještě vyvíjet.

Zákon o obchodních korporacích vyžaduje, aby členové orgánu obchodní korporace věděli nebo mohli vědět o tom, že obchodní korporace je v hrozícím úpadku, tj. *„lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků“*⁹¹. Jsem toho názoru, že zákon akcentuje hrozící úpadek záměrně, neboť v případě hrozícího úpadku je oprávněn podat insolvenční návrh jen dlužník, nikoliv věřitel⁹². Informaci, zda se obchodní korporace nachází ve stavu hrozícího úpadku, by členové orgánů obchodní korporace měli nabýt především z účetnictví a interních

⁸⁷ LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 549.

⁸⁸ Dle ustanovení § 62 odst. 2 zákona o obchodních korporacích.

⁸⁹ ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 158 či LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 547.

⁹⁰ VRBA M., ŘEHÁČEK O. Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem. *Právní rozhledy*. 2012, č. 10. s. 360.

⁹¹ Dle ustanovení § 3 odst. 4 insolvenčního zákona.

⁹² V souladu s ustanovením § 97 odst. 5 insolvenčního zákona.

výsledkových zpráv obchodní korporace. Doktrína⁹³ dovozuje, že „člen statutárního orgánu může jen stěží jednat jako řádný hospodář a zároveň si nebýt vědom hrozícího úpadku obchodní korporace“. To však dle mého názoru nemusí platit absolutně, ostatně sám zákon tyto dvě podmínky pro uplatnění vrácení prospěchu v souladu s ustanovením § 62 zákona o obchodních korporacích rozděluje, a tedy nelze mít za to, že se zcela protínají.

Určité zmírnění dopadů předmětného ustanovení představuje pro členy orgánu obchodní korporace to, že členové orgánu obchodní korporace nemusejí vracet obdrženy prospěch tehdy, učinili-li za účelem odvrácení úpadku vše potřebné a rozumně předpokládatelné a současně přitom jednali s péčí řádného hospodáře. Je zřejmé, že v této souvislosti budou posuzovány konkrétní skutkové okolnosti daného případu konkrétního člena statutárního nebo dozorčího orgánu, nicméně obecně lze jistě očekávat aktivní kroky k zabránění úpadku obchodní korporace ze strany členů jejich orgánů. S ohledem na přenos důkazního břemene dle ustanovení § 52 odst. 2 zákona o obchodních korporacích⁹⁴ při posuzování jednání s péčí řádného hospodáře před soudem, lze členům orgánů doporučit, aby veškeré své aktivní kroky směřující k zabránění úpadku obchodní korporace řádně zdokumentovali, a to včetně těch neúspěšných. Pro vyhnutí se povinnosti vracet obdrženy prospěch je zásadní prokázat aktivitu členů orgánu, nikoliv její samotný výsledek.

Členy orgánů obchodní korporace je vhodné upozornit na skutečnost, že povinnost vydat prospěch při úpadku podle ustanovení § 62 odst. 3 zákona o obchodních korporacích se vztahuje také na bývalé členy orgánu, avšak za současného splnění všech podmínek předmětného ustanovení. Nebylo-li například v době odstupujícího člena orgánu zřejmé, že obchodní korporace je ve stavu hrozícího úpadku, pak se na takového člena povinnost vracet prospěch nevztahuje. Stejně tak se povinnost vracet prospěch nebude vztahovat na člena orgánu, který ve funkci skončí dříve než dva roky před právní mocí rozhodnutí o úpadku. Členu orgánu nicméně nelze doporučit odstoupit z funkce v době, kdy jsou již splněny podmínky pro vrácení prospěchu s ohledem na obecný zákaz odstoupit z funkce v době, která je pro obchodní korporaci nevhodná⁹⁵. Nejen, že by se takový člen odstoupením z funkce nezbavil povinnosti vracet prospěch, takové jednání by navíc mohlo být kvalifikováno jako porušení péče řádného hospodáře.

Vzhledem k relativně krátké účinnosti zákona o obchodních korporacích od 1. 1. 2014 se poslední poznámka vztahuje k absenci zvláštního přechodného ustanovení k institutu vrácení prospěchu podle ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích. S ohledem na absenci

⁹³ VRBA M., ŘEHÁČEK O. Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem. *Právní rozhledy*. 2012, č. 10. s. 360.

⁹⁴ Srov. ustanovení § 52 odst. 2 zákona o obchodních korporacích: „Je-li v řízení před soudem posuzováno, zda člen orgánu obchodní korporace jednal s péčí řádného hospodáře, nese důkazní břemeno tento člen, ledaže soud rozhodne, že to po něm nelze spravedlivě požadovat.“

⁹⁵ V souladu s ustanovením § 59 odst. 5 zákona o obchodních korporacích.

zvláštního přechodného ustanovení je nutné vycházet z obecného zákazu retroaktivity, který stanoví, že zákonem o obchodních korporacích se řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne jeho účinnosti⁹⁶. Pro aplikaci ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích je potřeba, aby byly všechny podmínky naplněny po 1. 1. 2014 a současně nelze vracet prospěch, který člen orgánu obchodní korporace obdržel před 1. 1. 2014⁹⁷.

Ručení členů statutárního orgánu za dluhy obchodní korporace

Nové ustanovení § 68 zákona o obchodních korporacích přiznává pravomoc soudu vydat za určitých podmínek rozhodnutí, kterým konstitutivně založí ručení člena nebo bývalého člena statutárního orgánu obchodní korporace za závazky této obchodní korporace. Předmětné ustanovení bylo inspirováno britským institutem tzv. wrongful trading⁹⁸. Přestože předchozí právní úprava případy ručení za dluhy obchodní korporace taktéž obsahovala, přičemž v této souvislosti lze zmínit zejména sankční ručení členů představenstva za dluhy společnosti v důsledku neuhrazení škody vůči společnosti⁹⁹, faktický dopad původní právní úpravy na členy statutárních orgánů byl marginální. Ustanovení § 68 zákona o obchodních korporacích naproti tomu představuje pro členy statutárních orgánů obchodních korporací riziko značné finanční újmy a současně obsahuje řadu interpretačních problémů.

Podle ustanovení § 68 zákona o obchodních korporacích může soud na návrh insolvenčního správce nebo věřitele obchodní korporace rozhodnout, že člen nebo bývalý člen jejího statutárního orgánu ručí za splnění jejích povinností za současného splnění dvou podmínek. Předně musí být pravomocně rozhodnuto o úpadku obchodní korporace¹⁰⁰ a dále člen nebo bývalý člen statutárního orgánu obchodní korporace věděli nebo měli a mohli vědět, že je obchodní korporace v hrozícím úpadku, a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokladatelné¹⁰¹. Zákon nově členům statutárního orgánu obchodní korporace stanoví speciální povinnost odvracet úpadek, kdy porušení této povinnosti spojuje se specifickou sankcí. S ohledem na konkrétní kroky, které jsou povinni členové statutárních orgánů v souladu s péčí řádného hospodáře¹⁰² za účelem odvrácení úpadku učinit, platí obdobně to, co bylo uvedeno shora při výkladu ustanovení

⁹⁶ Dle ustanovení § 775 zákona o obchodních korporacích.

⁹⁷ Shodně LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 552.

⁹⁸ Blíže HURYCHOVÁ, K. K institutu wrongful trading v anglickém právu a jím inspirovaném ručení při úpadku dle § 68 z. o. k. In HURYCHOVÁ, K., BORSÍK, D. (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 156.

⁹⁹ Dle ustanovení § 194 odst. 6 obchodního zákoníku.

¹⁰⁰ Podle ustanovení § 62 odst. 1 písm. a) zákona o obchodních korporacích.

¹⁰¹ Dle ustanovení § 62 odst. 1 písm. b) zákona o obchodních korporacích.

¹⁰² Ve smyslu ustanovení § 159 občanského zákoníku a ustanovení § 51 a 52 zákona o obchodních korporacích.

§ 62 zákona o obchodních korporacích. Shodně jako v případě ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích není sankcionována ta skutečnost, že se obchodní korporace ocitla v úpadku, ale nečinnost jejích orgánů při odvrácení úpadku. Úžeji je vymezen okruh členů orgánu, na které dopadají sankce. Zatímco vracení prospěchu dle ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích dopadá na členy všech orgánů včetně těch fakultativních, soud může založit ručení pouze u členů nebo bývalých členů statutárního orgánu.

Ručení konstituuje až soud svým rozhodnutím. Z dikce ustanovení § 68 zákona o obchodních korporacích vyplývá, že soud ručení založit může, ale nemusí, a to zřejmě v případech, kdy by takové opatření bylo nepřiměřené vůči členům statutárního orgánu. Problematickým se jeví fakt, že ručení nekonstituuje příslušný soud v rámci insolvenčního řízení, neboť se nejedná o incidenční spor.¹⁰³ Věcně příslušným soudem tedy bude krajský soud, který v prvním stupni rozhoduje ve sporech mezi obchodními korporacemi, jejich společníky nebo členy a členy jejich orgánů, jde-li o vztahy týkající se výkonu funkce členů orgánů¹⁰⁴. Soudní řízení bude zahájeno návrhem insolvenčního správce nebo věřitele obchodní korporace. Je otázkou, zda může být řízení zahájeno návrhem věřitele obchodní korporace, který svou pohledávku včas nepřihlásil v insolvenčním řízení v zákonné prekluzivní lhůtě¹⁰⁵. Komentářová literatura¹⁰⁶ nepřihlášenému věřiteli aktivní legitimaci neupírá, protože zákon o obchodních korporacích v tomto směru žádné výslovné omezení neobsahuje. Tento výklad nicméně může fakticky znevýhodňovat přihlášené věřitele, neboť uspokojení nepřihlášených věřitelů z titulu ručení člena statutárního orgánu by mohlo časově předcházet uspokojení v rámci insolvenčního řízení. Boguský¹⁰⁷ upozorňuje, že členové statutárních orgánů by jako ručitelé mohli odepřít plnění vůči nepřihlášeným věřitelům v rozsahu, ve kterém mohli být nepřihlášení věřitelé uspokojeni v insolvenčním řízení¹⁰⁸. Vzhledem k obecně nízké míře uspokojení věřitelů v rámci insolvenčního řízení se věřitelé budou domáhat plnění primárně na ručících členech statutárního orgánu. Ručení členů statutárního orgánu, bylo-li soudem konstituováno, totiž nezaniká při zániku obchodní korporace¹⁰⁹. Rozhodnutí soudu o ručení členů statutárního orgánu dle ustanovení § 68 odst. 1 zákona o obchodních korporacích však musí nabýt právní moci před okamžikem, kdy nabude právní moci usnesení rejstříkového soudu o výmazu

¹⁰³ Absentuje v taxativním výčtu incidenčních sporů dle ustanovení § 159 odst. 1 insolvenčního zákona.

¹⁰⁴ Podle ustanovení § 9 odst. 2 písm. f) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

¹⁰⁵ Dle § 173 insolvenčního zákona.

¹⁰⁶ ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 165.

¹⁰⁷ BOGUSKÝ, P. Ručení členů statutárního orgánu za dluhy obchodní korporace pro porušení povinnosti usilovat o odvrácení jejího úpadku. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 11-12. s. 313.

¹⁰⁸ V souladu s ustanovením § 2022 občanského zákoníku.

¹⁰⁹ Dle ustanovení § 2026 odst. 2 občanského zákoníku.

obchodní korporace, protože vznik ručení předpokládá platný dluh dlužníka¹¹⁰. Zde se opět problematicky projevuje neprovázanost soudního řízení dle ustanovení § 68 odst. 1 zákona o obchodních korporacích a insolvenčního řízení, neboť vznik ručení členů statutárních orgánů, a s tím související míra uspokojení věřitelů, bude zcela závislá na rychlosti obou řízení.

Spornou otázkou je dále rozsah ručební povinnosti člena statutárního orgánu. Podle Vrby s Řeháčkem¹¹¹ platí, že v případě návrhu podaného věřitelem obchodní korporace bude moci soud založit ručební povinnosti pouze ve vztahu k pohledávkám tohoto věřitele. Boguský¹¹² oproti tomu předkládá velmi široký výklad ustanovení § 68 zákona o obchodních korporacích v tom smyslu, že text zákona ručení nijak výslovně neomezuje a rozhodnutím soudu by mělo být založeno ručení všech členů statutárního orgánu za splnění všech povinností obchodní korporace vůči všem jejím věřitelům, přestože by návrh byl podán pouze jedním z věřitelů či insolvenčním správcem. Jakým směrem se bude ubírat judikatura lze jen obtížně předvídat, osobně se kloním k závěru, že při absenci zákonného omezení ručení, s výjimkou stanovení okruhu aktivně legitimovaných osob k podání návrhu, se soudy mohou přiklonit k druhému výkladu, tj. že návrh podaný jedním z věřitelů obchodní korporace či insolvenčním správcem může založit ručení všech členů statutárního orgánu za splnění všech povinností obchodní korporace vůči všem jejím věřitelům. Konkrétní dopady tohoto výkladu do majetkové sféry ručících členů statutárních orgánů jsou bez nadsázky velmi citelné.

Problematická může být absence jakéhokoliv časového omezení pro bývalé členy statutárního orgánu, oproti limitaci obdobím posledních dvou let před právní mocí rozhodnutí o úpadku při vydání prospěchu dle ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích. Z povahy věci plyne, že soud může založit ručení bývalých členů statutárního orgánu obchodní korporace jen za splnění podmínek stanovených v ustanovení § 68 zákona o obchodních korporacích, tj. pokud byl bývalý člen ve funkci v době hrozícího úpadku a nesplnil svou povinnost odvracet úpadek. Zákon paradoxně pamatuje na situaci, kdy je člen statutárního orgánu do funkce ustaven za účelem odvracení úpadku či jiné nepříznivé hospodářské situace jako tzv. krizový manažer, přičemž jednal-li tento člen s péčí řádného hospodáře, soud ručení u tohoto člena statutárního orgánu založit nemůže¹¹³. Uvedené pravidlo je zcela nadbytečné, je-li kritériem pro založení ručení u těchto krizových manažerů soudem opětovně otázka posouzení péče řádného hospodáře.

Jak již bylo uvedeno výše, ustanovení § 68 zákona o obchodních korporacích představuje pro členy statutárních orgánů obchodních korporací riziko značného finančního postihu. Členům

¹¹⁰ Dle ustanovení § 2019 odst. 1 občanského zákoníku.

¹¹¹ Srov. VRBA M., ŘEHÁČEK O. Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem. *Právní rozhledy*. 2012, č. 10. s. 360.

¹¹² BOGUSKÝ, P. Ručení členů statutárního orgánu za dluhy obchodní korporace pro porušení povinnosti usilovat o odvrácení jejího úpadku. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 11-12. s. 313.

¹¹³ Dle ustanovení § 68 odst. 2 zákona o obchodních korporacích.

statutárních orgánů lze nepochybně opět doporučit, aby řádně zdokumentovali své aktivní kroky směřující k zabránění úpadku obchodní korporace a nespolehali se na ukončení funkce ve statutárním orgánu, neboť za předpokladu splnění zákonných podmínek sankce ve formě ručení dopadá také na bývalé členy. Vzhledem ke skutečnosti, že celková výše dluhů může u středních a větších obchodních korporací několika násobně přesahovat veškeré jmění členů jejich statutárních orgánů, je zcela na místě členům statutárních orgánů doporučit transfer rizika ručení za dluhy obchodní korporace formou pojištění. Na pojišťovacím trhu je běžně dostupné tzv. D&O pojištění¹¹⁴, kterým je kryto pojistné riziko újmy způsobené členy orgánů obchodní korporace v souvislosti s výkonem jejich funkce. Pojištění samotné typicky kryje, kromě způsobené finanční škody, rovněž i náklady právního zastoupení pojištěných osob při projednávání vzneseného nároku před soudem a řadu dalších nákladů. Řada pojistitelů D&O pojištění působících v českém prostředí jsou zahraniční subjekty, které mají obecné vzorové obchodní podmínky shodné pro více států. Z tohoto důvodu doporučuji v rámci kontraktace pojistné smlouvy ve zvláštních podmínkách výslovně uvést ustanovení zákona o obchodních korporacích, na která se D&O pojištění vztahuje.

¹¹⁴ Z anglického názvu „*Directors and Officers Liability*“, přičemž v českém prostředí je D&O pojištění obvykle překládáno obecně jako „*pojištění manažerů*“.

6. Požadavky na smlouvu o výkonu funkce

Písemná forma a důsledky jejího nedodržení

Zákon o obchodních korporacích v ustanovení § 59 odst. 2 výslovně požaduje, aby smlouva o výkonu funkce byla uzavřena v písemné formě. Tato skutečnost není nijak překvapivá, také předchozí právní úprava vyžadovala uzavření smlouvy o výkonu funkce v písemné formě.¹¹⁵ Rozdíl je nicméně v tom, že zákon o obchodních korporacích nově požaduje písemnou formu pouze pro kapitálové společnosti, tj. společnost s ručením omezeným a akciovou společnost.¹¹⁶ Požadavek písemné formy smlouvy o výkonu funkce zůstal v důsledku speciální právní úpravy zachován pro evropskou společnost.¹¹⁷ Členové orgánů zbývajících výše neuvedených obchodních korporací, tj. veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, evropského hospodářského zájmového sdružení, družstva a evropské družstevní společnosti, nemusí mít smlouvu o výkonu funkce sjednanu písemně a postačí, aby smlouva o výkonu funkce byla sjednána ústně. Z praktického pohledu nelze tuto bezformálnost smlouvy o výkonu funkce mezi členy orgánů chápat jako výhodu a z důvodu právní jistoty lze naopak doporučit, aby smluvní strany zachytily obsah sjednaných práv a povinností v písemné formě.

Důsledkem nedodržení zákonem stanovené písemné formy smlouvy o výkonu funkce je neplatnost tohoto právního jednání v souladu s ustanovením § 582 občanského zákoníku. Dle předchozí právní úpravy se v případě nedodržení písemné formy stanovené zákonem jednalo o neplatnost absolutní.¹¹⁸ Podle ustanovení § 588 občanského zákoníku je neplatnost absolutní jen v případě právního jednání, které se zjevně příčí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. Podle mého názoru není nedodržení písemné formy smlouvy o výkonu funkce tak závažné, aby mohlo být považováno za takové porušení zákona, které zjevně narušuje veřejný pořádek. S ohledem na výše uvedené se domnívám, že důsledkem nedodržení písemné formy je toliko neplatnost relativní, které se dle ustanovení 586 odst. 1 občanského zákoníku může dovolat jak příslušný člen orgánu, tak kapitálová společnost, resp. evropská společnost, přičemž ustanovení § 579 občanského zákoníku tím není dotčeno.

V souvislosti s požadavkem písemné formy smlouvy o výkonu funkce by se mohla vyskytnout otázka, zda nedodržení písemné formy smlouvy o výkonu funkce nezakládá právní důsledky

¹¹⁵ Dle ustanovení 66 odst. 2 obchodního zákoníku.

¹¹⁶ Srov. ustanovení § 1 odst. 2 zákona o obchodních korporacích.

¹¹⁷ LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 504.

¹¹⁸ V souladu s ustanovením § 40 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

ve smyslu ustanovení § 59 odst. 3 zákona o obchodních korporacích, tedy zda by se na takovou smlouvu neměla vztáhnout nevyvratitelná domněnka její bezplatnosti.¹¹⁹ Domnívám se, že nikoliv¹²⁰, neboť smyslem a účelem předmětného ustanovení § 59 odst. 3 zákona o obchodních korporacích je toliko motivace smluvních stran v otázce vyjasnění si způsobu odměňování, nikoliv v otázce formy jejich dohody o odměňování. Objevil se nicméně již i opačný názor, který publikovala Kulhánková¹²¹. Písemnou formu smlouvy o výkonu funkce lze proto s ohledem na právní jistotu jejích stran opětovně doporučit.

Proces schválení smlouvy o výkonu funkce valnou hromadou a důsledky absence jejího schválení

Zákon o obchodních korporacích v ustanovení § 59 odst. 2 nadále požaduje, aby smlouva o výkonu funkce byla schválena, a to včetně všech jejích změn, nejvyšším orgánem kapitálové společnosti, kterým je valná hromada¹²². Zde opětovně dochází k posunu oproti dřívější právní úpravě, která u osobních společností vyžadovala schválení smlouvy o výkonu funkce písemně všemi společníky, kteří ručí za závazky společnosti neomezeně.¹²³ Tento požadavek v zákoně o obchodních korporacích již nenajdeme a smlouva o výkonu funkce tak nemusí být společníky v osobních společnostech schvalována. Pro úplnost je nutné uvést, že smlouva o výkonu funkce je schvalována také v případě družstva, a to členskou schůzí.¹²⁴

Než se zaměřím na samotný proces schválení smlouvy o výkonu funkce valnou hromadou, bude vhodné upozornit na určité odchylky v působnosti orgánu kapitálové společnosti, který smlouvu o výkonu funkce schvaluje. Předně za předpokladu, že členy představenstva akciové společnosti volí a odvolává valná hromada (tzv. německý model akciové společnosti), pak také smlouvy o výkonu funkce s jednotlivými členy představenstva schvaluje dozorčí rada.¹²⁵ Odlišná je dále právní úprava v případě monistického systému, kde je statutárním orgánem společnosti statutární ředitel jmenovaný správní radou, přičemž smlouvu o výkonu funkce statutárního ředitele schvaluje správní rada.¹²⁶

¹¹⁹ Dle ustanovení § 59 odst. 2 a 3 zákona o obchodních korporacích.

¹²⁰ Shodně LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 505.

¹²¹ KULHÁNKOVÁ, Klára. Odměňování řídících osob v českých akciových společnostech. In ČIČKANOVÁ, D., ILLÝOVÁ, Z., MIČÁTEK, V., RUŽIČKA, O. (Editors). *Odměňování řídících osob v českých akciových společnostech. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2013*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2013, s. 836.

¹²² Dle ustanovení § 44 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

¹²³ Podle ustanovení § 66 odst. 2 obchodního zákoníku.

¹²⁴ Dle ustanovení § 656 písm. e) zákona o obchodních korporacích

¹²⁵ V souladu s ustanovením § 438 odst. 1 a ustanovením § 438 odst. 2 zákona o obchodních korporacích.

¹²⁶ Dle ustanovení § 463 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

Pro řádné schválení smlouvy o výkonu funkce valnou hromadou ve společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti je vyžadována prostá většina hlasů přítomných společníků, resp. prostá většina hlasů akcionářů, ledaže společenská smlouva nebo stanovy určí jinak.¹²⁷ Uvedené kvorum platí i u družstva, kde se členská schůze usnáší většinou hlasů přítomných členů, nevyžadují-li stanovy vyšší počet hlasů¹²⁸.

Zákon o obchodních korporacích oproti dřívější právní úpravě nicméně zpřísnil požadavky na poskytování informací k jednotlivým bodům pořadu jednání valné hromady. Nově musí dle ustanovení § 407 odst. 1 písm. f) zákona o obchodních korporacích pozvánka na valnou hromadu akciové společnosti obsahovat návrh usnesení valné hromady a jeho zdůvodnění. U společnosti s ručením omezeným musí být dle ustanovení § 184 odst. 1 zákona o obchodních korporacích součástí pozvánky návrh usnesení, nikoliv již odůvodnění. Zákon o obchodních korporacích touto regulací sleduje ten cíl, aby byly akcionářům, resp. společníkům, v rámci pozvánky na valnou hromadu poskytnuty veškeré informace materiálně nezbytné k tomu, aby se mohli informovaně rozhodnout, zda se mají valné hromady zúčastnit či nikoliv.

V souvislosti se schvalováním smlouvy o výkonu funkce se nabízí otázka, zda musí být celý text smlouvy o výkonu funkce součástí návrhu usnesení valné hromady, nebo zda stačí formulace lapidárnější. Jedná se o ryze praktickou otázku, neboť v případě nutnosti uvádět celý text všech schvalovaných smluv o výkonu funkce na pozvánce na valnou hromadu by společnostem mohly vzniknout nemalé náklady. Pokud bude mít například pozvánka na valnou hromadu akciové společnosti s textem všech smluv o výkonu funkce desítky stran, bude to pro společnost znamenat nejen výrazné zvýšení nákladů za poštovní služby za zaslání pozvánky na valnou hromadu akcionářům vlastním akcie na jméno nebo zaknihované akcie podle ustanovení § 406 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, ale také se dramaticky prodraží inzerce pozvánky celostátním tisku, což bývá častý požadavek stanov akciových společností. Druhou praktickou rovinou je časová náročnost schvalování návrhu usnesení, které bude obsahovat celý text nebo texty smluv o výkonu funkce, protože návrh usnesení je nutné před jeho schválením přednést. Z pohledu správy obchodních společností se proto jeví praktičtější, aby návrh usnesení obsahoval pouze stručné schvalovací prohlášení, nikoliv celé texty smluv o výkonu funkce.

Doktrína¹²⁹ upozorňuje ještě na jeden problém, který souvisí s rozporem mezi požadavkem na uveřejnění celého textu pozvánky na valnou hromadu akciové společnosti na internetových stránkách společnosti podle ustanovení § 406 odst. 1 zákona o obchodních korporacích a ochranou osobních údajů členů orgánů společnosti podle zákona o ochraně

¹²⁷ Dle ustanovení § 170 zákona o obchodních korporacích pro společnost s ručením omezeným a ustanovení § 415 zákona o obchodních korporacích pro akciovou společnost.

¹²⁸ Dle ustanovení § 645 zákona o obchodních korporacích.

¹²⁹ LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 506.

osobních údajů.¹³⁰ Z hlediska účelu a smyslu právní regulace schvalování smluv o výkonu funkce, které reflektují kapitálovým společností imanentní problém zmocnění (agency problem), dovozují, že texty smluv o výkonu funkce předkládané valné hromadě ke schválení nemusí být nutně celé přetištěny v pozvánce na valnou hromadu, pokud je v pozvánce na valnou hromadu návrh usnesení řádně zdůvodněn a současně má akcionář¹³¹ možnost se s textem schvalovaných smluv o výkonu funkce seznámit v sídle společnosti. Přestože daná záležitost není doposud řešena judikaturou, jsem toho názoru, že v budoucnu by měl převážít výklad, který nebude požadovat, aby byl text smlouvy o výkonu součástí pozvánky na valnou hromadu.

Společně s výše uvedeným problémem uvádění úplného textu smlouvy o výkonu funkce se nabízí ještě jedna otázka, a to přípustnost schvalování vzorových (neúplných) smluv o výkonu funkce. V případě vzorových smluv o výkonu funkce bude typicky chybět identifikace člena orgánu společnosti a smlouva pak bude sloužit jako vzor pro všechny členy daného orgánu společnosti. V případě akciové společnosti lze například uvažovat o situaci, kdy pro všechny členy představenstva existuje jeden vzor smlouvy o výkonu funkce, případně budou existovat tři vzory smlouvy pro předsedu, místopředsedu a člena představenstva. Pokud by toto řešení bylo přípustné, pak by společnosti přineslo praktické výhody v procesu schvalování smluv o výkonu funkce. Společnost by na valné hromadě neschvalovala smlouvu o výkonu funkce pro konkrétní členy orgánu, ale jen jeden, případně více vzorů. Výhoda spočívá v tom, že v případě změny ve složení orgánu společnosti z jiného důvodu než jeho volbou na valné hromadě, například v případě kooptace, nemusela by společnost smlouvu o výkonu funkce ad hoc schvalovat na valné hromadě, protože vzorovou smlouvu již má schválenou. Je zřejmé, že používání vzorových smluv o výkonu funkce má své limity a nebude praktické například u akciové společnosti s výrazným horizontálním rozdělením působnosti představenstva, ale s ohledem na konkrétní způsob řízení společnosti by mohlo být zajímavým nástrojem.

Jsem toho názoru, že smlouvy o výkonu funkce nemusí být nutně úplné, tj. nemusí výslovně identifikovat jednotlivé členy orgánů společnosti, za předpokladu, že budou určovat veškeré peněžité a nepeněžité plnění (odměnu), které jim náleží. Z takových smluv, které sice přímo neidentifikují konkrétní členy orgánu obchodní korporace, avšak obsahují veškeré peněžité a nepeněžité plnění, které jim může náležet, akcionáři snadno vyčtou, na kolik je vychází profesionální správa „jejich“ obchodní korporace a dostatečně se tím tedy eliminuje výše zmíněný problém zmocnění. Opačný výklad zákona by naopak vedl ke zbytečnému zvyšování nákladů obchodní korporace za pořádání valných hromad nutných ke schválení každé konkrétní smlouvy o výkonu funkce a nepovažuji ho tedy za vhodný ani účelný.

¹³⁰ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

¹³¹ Akcionář zde vystupuje v postavení principála, který provádí kontrolu „svého“ agenta.

Důsledkem neschválení smlouvy o výkonu funkce valnou hromadou v kapitálové společnosti je její relativní neplatnost podle ustanovení § 48 zákona o obchodních korporacích. Této neplatnosti se lze dovolat v subjektivní lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy se o neplatnosti oprávněná osoba dozvěděla nebo dozvědět měla a mohla, resp. objektivní lhůtě deseti let ode dne, kdy k takovému jednání došlo.¹³² Stejný režim platí i pro případné změny smlouvy o výkonu funkce. Absence schválení smlouvy o výkonu funkce nejvyšším orgánem kapitálové společnosti má dále vliv na výši odměny člena orgánu,¹³³ přičemž podrobněji se problematice odměňování věnuji na jiném místě této práce.

¹³² Dle ustanovení § 48 zákona o obchodních korporacích.

¹³³ Podle ustanovení § 59 odst. 4 zákona o obchodních korporacích.

7. Vazby mezi funkcí člena orgánu a smlouvou o výkonu funkce

Vliv vzniku funkce na souběžný pracovněprávní vztah

Stanovisko ve věci nepřipustnosti souběžného pracovněprávního vztahu týkajícího se oblasti obchodního vedení jsem vyslovil již výše. Z této pozice dle mého názoru logicky vyplývá, že pokud byl člen orgánu obchodní korporace před ustavením do funkce zaměstnancem společnosti, kterému byla v rámci horizontální delegace svěřena část obchodního vedení, zaniká ustavením do funkce člena orgánu bez dalšího i jeho pracovněprávní vztah. Zánik pracovněprávního vztahu není v takovém případě podmíněn právním jednáním v písemné formě, což zákoník práce obecně vyžaduje.¹³⁴ To ostatně nedávno dovodil i Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 21 Cdo 3250/2012,¹³⁵ jehož závěry se zřejmě uplatní i v prostředí zákona o obchodních korporacích. V citovaném rozhodnutí Nejvyšší soud konstatoval, že za situace, kdy fyzická osoba v rámci pracovněprávního vztahu vykonává činnosti představující obchodní vedení a tato fyzická osoba je zvolena do funkce jednatele společnosti, nepřichází souběžný výkon stejných činností vykonávaných v pracovněprávním vztahu a z důvodu výkonu funkce statutárního orgánu v úvahu. Nejvyšší soud dále konstatoval, že za této situace by došlo k rozvázání pracovněprávního vztahu, i kdyby absentoval výslovný právní úkon a nebyla by splněna písemná forma obligatorně předepsaná pro platnost dohody o rozvázání pracovního poměru, pokud neplatnost rozvázání pracovního poměru touto dohodou nebyla v zákonné lhůtě uplatněna.¹³⁶

Časová prodleva mezi vznikem funkce a schválením smlouvy o výkonu funkce a smluvní retroaktivita smlouvy o výkonu funkce

Smlouva o výkonu funkce není právním důvodem vzniku funkce člena orgánu obchodní korporace, tím jsou právní skutečnosti jiné, které uzavření smlouvy o výkonu funkce typicky předcházejí (jmenování, zvolení, kooptace atd.). Z toho vyplývá, že mezi vznikem funkce a uzavřením smlouvy o jejím výkonu bude vždy existovat alespoň minimální časový úsek jako určitá prodleva. Odpověď na otázku, zda zákon tuto prodlevu nějakým způsobem časově omezuje, tj. zda obsahuje nějakou lhůtu pro schválení smlouvy o výkonu funkce, je podmíněna především tím, zda má obchodní korporace vůbec obecnou povinnost smlouvu o výkonu funkce se členem svého orgánu uzavřít. Domnívám se, že z právního řádu tato povinnost pro obchodní korporace, a to včetně kapitálových obchodních společností,

¹³⁴ Ustanovení § 49 odst. 2 zákoníku práce.

¹³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2013, sp. zn. 21 Cdo 3250/2012. In: Beck-online[právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

¹³⁶ Podle ustanovení § 72 zákoníku práce.

nevyplývá¹³⁷. Zákon sám totiž předvídá právní důsledky neuzavření smlouvy o výkonu funkce, čímž tuto eventualitu aprobuje. Pokud není smlouva o výkonu funkce uzavřena z důvodů na straně obchodní korporace, náleží členovi odměna obvyklá v souladu s ustanovením § 59 odst. 4 zákona o obchodních korporacích. Naopak není-li uzavřena z jiných důvodů, uplatní se nevyvratitelná domněnka bezplatnosti výkonu funkce dle ustanovení § 59 odst. 3 zákona o obchodních korporacích. Ani jednu z těchto alternativ přitom není možno vnímat jako sankci za opomenutí právní povinnosti schválit smlouvu o výkonu funkce, jedná se naopak o mechanismy svou povahou spíše motivační. Přestože zákonodárce preferuje, aby smlouva o výkonu funkce byla uzavřena a schválena, lhůtu pro její uzavření nestanoví a vznik funkce v orgánu obchodní korporace touto právní skutečností nepodmiňuje, přičemž člen orgánu je povinen vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře¹³⁸ i bez uzavřené smlouvy o výkonu funkce.

Jinou otázkou však je, zda je přípustné, aby smlouva o výkonu funkce měla retroaktivní účinky, tj. aby její účinnost předcházela jejímu uzavření. V této souvislosti nás bude zajímat především oprávněnost výplaty odměn za výkon funkce člena orgánu obchodní korporace zpětně za dobu, ve které ještě smlouva o výkonu funkce uzavřena nebyla. V doktríně se objevuje právní názor, že podmínkou přípustnosti retroaktivity dohody je její výslovné a nepochybné smluvní ujednání a současně absence rozporu s kogentní právní normou.¹³⁹ Zde lze nalézt názorový příklon k potřebám praxe.

Judikatura k této otázce zcela ustálená není. Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 705/2005 je smluvní retroaktivita v obchodněprávních vztazích přípustná, pokud je výslovně dohodnuta.¹⁴⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu smluvní retroaktivitu sp. zn. 29 Odo 331/2006 naopak zapovídá.¹⁴¹ V pozdějším rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 3033/2005 přípustnost smluvní retroaktivity Nejvyšší soud opět dovedl, když konstatoval, že smluvní retroaktivita je však v oblasti občanského práva (zde nájemní smlouva) nejen známá, ale i přípustná. Nejvyšší soud dovozuje přípustnost smluvní retroaktivity ze zásady autonomie vůle smluvních stran, a to za předpokladu, že právní řád nestanoví jako podmínku vzniku a účinnosti smlouvy další právní skutečnost, typicky rozhodnutí určitého orgánu.¹⁴²

¹³⁷ Shodně LASÁK, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 504.

¹³⁸ Dle ustanovení 159 odst. 1 občanského zákoníku.

¹³⁹ VOJÍŘ, P., Časové meze autonomie vůle stran In DÁVID R., NECKÁŘ J., SEHNÁLEK D., (Editors). *Časové meze autonomie vůle stran. COFOLA 2009: the Conference Proceedings, 1. edition*. Brno: Masaryk University, 2009.

¹⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2005, sp. zn. 32 Cdo 705/2005. In: Beck-online[právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 331/2006. In: Beck-online[právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

¹⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 28 Cdo 3033/2005. In: Beck-online[právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

Pokud bychom obecnou přípustnost smluvní retroaktivity z výše uvedené judikatury dovodili, zůstává otázkou, zda jí lze aplikovat i na smlouvu o výkonu funkce, jejíž korporální aranžmá je poněkud specifické. Za limit smluvní retroaktivity lze totiž (mimo dobré mravy či veřejný pořádek) považovat zřejmě i zásadu ochrany práv třetích osob,¹⁴³ a v prostředí korporálního práva především společníků a věřitelů. Pokud by například retroaktivní smlouva o výkonu funkce ve svých důsledcích zpětně legalizovala faktickou situaci neodpovídající právu (typicky vyplácení odměn bez předchozího schválení valné hromady), lze mít za to, že se jedná o nepřípustnou smluvní retroaktivitu právě s ohledem na ochranu práv společníků a věřitelů. S ohledem na právní jistotu bych v případě smlouvy o výkonu funkce smluvní retroaktivitu obecně nedoporučoval. Zpětnou výplatu odměn za výkon funkce člena orgánu za dobu bez uzavřené smlouvy o výkonu funkce lze bezpečněji řešit postupem dle ustanovení § 61 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

Zánik smlouvy o výkonu funkce následkem zániku funkce

Jak již bylo řečeno výše, právní vztah mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu, jehož obsahem jsou práva a povinnosti vyplývající z funkce tohoto člena orgánu, vzniká již vznikem funkce samotné (zvolením, jmenováním, kooptací apod.). Smlouva o výkonu funkce tento již existující právní vztah pouze určitým způsobem doplňuje, má tedy pouze komplementární povahu. Domnívám se tedy, že zanikne-li funkce například odvoláním člena orgánu obchodní korporace, závazek ze smlouvy o výkonu funkce pak zaniká pro následnou nemožnost plnění dle ustanovení § 2006 a násl. občanského zákoníku, a to s výjimkami uvedenými níže.

Obecně je nemožnost plnění ustanovením zákona, které reaguje na závažné změny okolností v průběhu trvání závazku a spojuje s nimi závažné právní důsledky¹⁴⁴, tj. automatický zánik celého závazku nebo jeho části podle ustanovení § 2007 občanského zákoníku. Podmínkou nemožnosti plnění podle občanského zákoníku je „nesplnitelnost dluhu“, nikoliv „nemožnost plnění“ dle předchozí právní úpravy.¹⁴⁵ Doktrína¹⁴⁶ tento pojmový posun vysvětluje tak, že „nesplnitelnost“ dluhu může být pojem širší než „nemožnost“ jeho plnění a za nesplnitelné bude možno v určité situaci považovat i dluhy, jejichž plnění nelze jednoznačně kvalifikovat jako zcela nemožné a jako příklad uvádí nesplnitelnost dluhu z důvodu právní nedovolenosti, což v pravém smyslu slova nepochybně není „nemožnost“.

¹⁴³ GLATZOVÁ, V. Krátká obhajoba přípustnosti zpětné účinnosti smluv. *Právní rozhledy*. 2006, č. 14. s. 519.

¹⁴⁴ ŠILHÁN, J. In HULMÁK, M. a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1221.

¹⁴⁵ Podle ustanovení § 352 až 353 obchodního zákoníku, resp. § 575 až 577 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

¹⁴⁶ ŠILHÁN, J. In HULMÁK, M. a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1222.

Dluhy vyplývající ze smlouvy o výkonu funkce (především ty, týkající se odměňování za výkon funkce), se totiž většinou stávají nesplnitelnými ve smyslu ustanovení § 2006 občanského zákoníku, protože zaniká základní právní skutečnost (existence funkce člena orgánu), od kterého je odvislá jejich splnitelnost. Následná nemožnost plnění se však netýká úplně všech práv a povinností. Některé součásti obsahu závazku přetrvávají, neboť dluhy z těchto závazků jsou nadále splnitelnými.

Domnívám se, že přetrvávají nejen závazky, jejichž přetrvání bylo smluvními stranami výslovně domluveno (a jejichž nezávislost na existenci funkce tak byla založena vůlí stran), ale i o další součásti obsahu smlouvy o výkonu funkce, které přetrvávají z povahy věci, resp. na základě analogické aplikace ustanovení § 2005 občanského zákoníku. Půjde především o nároky vzniklé ze sankčně-kompenzačních institutů, jako je smluvní pokuta či úrok z prodlení, pokud k porušení určité povinnosti, na kterou byly tyto mechanismy vázány, předcházelo zániku funkce. Dále jde z povahy zejména o různé rozhodčí doložky, ujednání o volbě práva, prorogační dohody a další ujednání mající za účel řešení sporu v post-kontraktační fázi. Za přetrvávající závazky lze konečně považovat i povinnost mlčenlivosti či konkurenční doložky.

8. Závěr

V této disertační práci byly identifikovány problematické aspekty právní úpravy smlouvy o výkonu funkce, které komplikují „hladké“ využívání tohoto smluvního nástroje, a to nejen ve vztahu k odměňování členů orgánů obchodních korporací. Bylo zjištěno, že právní úprava smlouvy o výkonu funkce obsahuje řadu aplikačních mezer, které není možné dostatečným způsobem překlenout ani za pomoci rozhodovací praxe českých soudů. V řadě případů není k dispozici jednoznačné normativní pravidlo, jímž by se v konkrétním případě mohly smluvní strany smlouvy o výkonu funkce řídit, což do vztahů mezi obchodními korporacemi a členy jejich orgánů nutně přináší prvek nejistoty. Celou řadu problematických míst právní úpravy doposud doktrína neřešila vůbec nebo je řeší nejednotně.

Na základě podrobné analýzy právní úpravy konstatuji, že základní hypotéza disertační práce, tj. že právní regulace smlouvy o výkonu funkce vykazuje dílčí nedokonalosti ovlivňující aplikační praxi, byla potvrzena. Současně byla potvrzena také dílčí hypotéza, že některé aspekty právní úpravy smlouvy o výkonu funkce nejsou upraveny racionálním a efektivním způsobem a vyžadují dílčí revizi. Nedojde-li k novelizaci právní úpravy, bude se podnikatelská praxe při správě obchodních korporací potýkat s celou řadou výkladových problémů, a to minimálně do doby, než budou tyto problémy vyřešeny judikaturou.

Řešení výkladových problémů však nelze z pohledu podnikové praxe očekávat v potřebné době, proto k dílčím problematickým aspektům právní úpravy nabízím doporučení, jak mají obchodní korporace a členové jejich orgánů postupovat. Navržená doporučení mají být především bezpečná v tom smyslu, že při změně doktrinálního výkladu by nemělo dojít k zásadním změnám v očekávaném nastavení práv a povinností mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu. Značně problematická je právní úprava nových úpadkových deliktů vracení prospěchu členů orgánu a ručení členů statutárních orgánů, proto zde doporučení směřují hlavně k prevenci, případně transferu rizika.

Jak již bylo uvedeno výše, za nejzávažnější dílčí nedostatek považuji zejména novou právní úpravu vracení prospěchu členů orgánů obchodní korporace při úpadku dle ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích a novou právní úpravu ručení členů statutárního orgánu za dluhy obchodní korporace podle ustanovení § 68 zákona o obchodních korporacích. Právní úprava vracení prospěchu obsahuje řadu podmínek, které je problematické interpretovat. Za předpokladu, že se potvrdí má prognóza a insolvenční správci začnou institut vracení prospěchu masově využívat, může to zkomplikovat a prodloužit délku trvání insolvenčních řízení v České republice. Důvodem bude zejména nejasný rozsah vraceného prospěchu a nejasná vazba na porušení péče řádného hospodáře. S ohledem na obrácení důkazního břemene doporučuji členům orgánů obchodní korporace zdokumentovat veškerou aktivní činnost směřující k zabránění úpadku, a to včetně všech neúspěšných pokusů. S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že inspirace institutem britského práva zvaného clawback nebyla příliš zdařilá.

V případě ručení statutárních orgánů za dluhy obchodní korporace v souladu s ustanovením § 68 zákona o obchodních korporacích dopadla inspirace britským institutem, tentokrát tzv. wrongful trading, snad ještě hůře. Stanovení nové povinnosti k odvracení úpadku je spojeno s velmi citelnou sankcí pro členy statutárních orgánů, a to bez ohledu na to, jakým způsobem nakonec doktrína a judikatura sporný rozsah ručení vyjasní. Problematická je chybějící vazba na insolvenční zákon a neprovázanost mezi insolvenčním řízením a soudním řízením, které ručení členů statutárních orgánů zakládá, což ve svém důsledku znamená, že výsledek řízení o ručení závisí především na délce obou řízení a je mimo dispozici navrhovatele. Obdobně jako v případě vrácení prospěchu doporučuji členům statutárního orgánu zdokumentovat veškerou aktivní činnost směřující k zabránění úpadku a uzavřít D&O pojištění. Vzhledem k výše uvedenému konstatuji, že záměr zákonodárce se v oblasti ručení statutárních orgánů za dluhy obchodní korporace nepodařilo naplnit a předmětná ustanovení zákona o obchodních korporacích vyžadují neprodlenou revizi.

Ve vztahu k nové právní úpravě smlouvy o výkonu funkce, která není upravena racionálním a efektivním způsobem a dle mého názoru vyžaduje dílčí revizi, bych chtěl upozornit ještě na absenci výslovné právní úpravy otázky souběhu výkonu funkce a pracovněprávního vztahu, jako tomu bylo v případě původní právní úpravy obsažené v obchodním zákoníku. Osobně za problematické považuji hlavně to, že uživatelé právní úpravy, tj. obchodní korporace a její manažeři, jsou vystaveni právní nejistotě a jsou jim předkládány rozdílné výklady zákona. Bez ohledu na to, zda by zákonodárce zvolil jako řešení výslovný zákaz souběhů nebo aprobační souběhu a stanovení jasných pravidel pro jeho použití, bylo by kterékoliv řešení z pohledu právní jistoty uživatelů nepochybně lepší. Vzhledem ke specifickému procesu schvalování smlouvy o výkonu funkce dále považuji za nedostatečně ošetřenu otázku obsahu pozvánky na valnou hromadu v bodu týkající se schvalování smluv o výkonu funkce. Pokud by převážil výklad zákona, že text smluv o výkonu funkce musí být součástí návrhu usnesení, znamenalo by to pro obchodní korporace nepřiměřenou administrativní a finanční zátěž a jednalo by se o nadbytečný požadavek z pohledu transparentní kontroly nákladů zmocnění.

9. Resumé v anglickém jazyce

In this thesis were identified problematic legal aspects of the agreement on performance of the office which complicate "smooth" the use of this contractual instrument not only in relation to the remuneration of managers of business corporations. It was found that the legislation of the contract on performance of the office contains a number of interpretation limits and gaps that cannot be satisfactorily overcome even with the help of the decisions of Czech courts. In many cases there is not a clear normative rule that would be available in a particular case to follow for the contracting parties of a contract on performance of the office which in the relationships between business corporations and members of its bodies necessarily carries an element of uncertainty. A wide range of problematic regulatory areas are not solved by the doctrine at all or are solved inconsistently.

Based on a detailed analysis of the legislation is stated that the basic hypothesis of the dissertation, i.e. that the legal regulation of the agreement on performance of the office shows partial imperfections affecting application practice, was confirmed. At the same time partial hypothesis that some legal aspects of the agreement on performance of the office are not regulated in a rational and efficient way and require a partial revision, was also confirmed. If there will be no legislative amendment the business practices in management of business corporations would face a number of interpretation problems at least until these problems are resolved by case law.

Solving of interpretation problems from the perspective of business practice is however not expected at the time needed therefore to partial problematic aspects of legislation I offer recommendations on how to proceed for business corporations and members of their bodies. The proposed recommendations are primarily safe in the sense that a change the doctrinal interpretation should not represent fundamental changes in the anticipated adjustment of rights and responsibilities between business corporations and a members of its body. Very problematic is legislation regulating new insolvency delicts returning the benefit of members of body and the liability of members of statutory bodies therefor the recommendations are directed primarily toward prevention and transfer of risks.

As mentioned above, the most serious partial deficiency I in particular consider the new legislation of returning benefits by board members to business corporations in bankruptcy in accordance with of § 62 of the Act on Business Corporations and the new legislation on the liability of members of the statutory body for the debts of a business corporation under the provisions of § 68 of the Act on Business Corporations. Legislation of returning benefits includes a number of conditions that are problematic to interpret. Assuming that my prognosis is confirmed and insolvency administrators begin to use the institute of returning benefits massively, it can complicate and prolong the duration of insolvency proceedings in the Czech Republic. The reason is mainly due to vague extent of the returned benefits and unclear linkage to violation of due managerial care. With regard to reversed burden of proof

I recommend board members to document all active action performed to prevent the bankruptcy including all failed attempts. In light of the foregoing it can be stated that the inspiration by the Institute of British law called clawback was not very successful.

In the case of liability by the statutory bodies for the debts of business corporations in accordance with provision § 68 of the Act on Business Corporations inspired by British Institute of called Wrongful trading was readmitted perhaps even worse. Determination of new responsibilities to avert the bankruptcy is associated with a very serious penalty for board members regardless the finally clarification of the extent of liability by doctrine and case law. Problematic is the missing link to the Insolvency Act and lack of cohesion between the insolvency and judicial proceedings that constitutes the liability of board members which results into the outcome that the constitution of liability depends primarily on the length of both proceedings and is out of the petitioner control. As in the case of returning benefits I recommend board members to document all active action performed to avert bankruptcy and to conclude a D & O insurance. Given the above I find that the intention of the legislator failed to meet its expectations and provisions related to liability by the statutory bodies for the debts of business corporations require immediate revision.

In relation to new legislation of the agreement on performance of the office which is not regulated by rational and effective way, and in my opinion requires partial revision, I would like to call your attention to the absence of explicit legal regulation of issue of concurrence of the agreement on performance of the office and employment contract as was the case in the previous legislation contained in the Commercial Code. Personally, I find it problematic especially that users of legislation, i.e. business corporations and its managers, are exposed to legal uncertainty and are referred to different interpretations of the law. Regardless of whether the legislator has chosen as a solution the explicit ban concurrence or a solution of approbation of concurrence and established clear rules for its use, any of those solutions would be undoubtedly better in terms of legal certainty of its users. Due to the specific process of approving the agreement on performance of the office I also consider inadequate the treatment of the issue of the content of the invitation to the General Meeting regarding the approval of agreements on performance of the office. If the interpretation of the law that the text of agreements on performance of the office must be included in the draft resolution would prevail, it would mean disproportionate administrative and financial burden for business corporations and would be a redundant requirement in terms of transparent control of agency costs.

10. Seznam použitých zdrojů a judikátů citovaných v práci

Literatura

BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. Vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0.

DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I., KRÍŽ, R., ČECH, P., *Akciové společnosti*. 7. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 697 s. ISBN 978-80-7400-404-9.

ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T., *Kurz obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 538 s. ISBN 978-80-7400-048-5.

HAVEL, B. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit a.s., 2012. 287 s. ISBN 978-80-7478-654-9.

HULMÁK, M. a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, 1335 s. ISBN 978-80-7400-535-0.

HURYCHOVÁ, K. K institutu wrongful trading v anglickém právu a jím inspirovaném ručení při úpadku dle § 68 z. o. k. In HURYCHOVÁ, K., BORSÍK, D. (eds.). *Corporate governance*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 280 s. ISBN 978-80-7478-654-9.

KULHÁNKOVÁ, Klára. Odměňování řídících osob v českých akciových společnostech. In ČIČKANOVÁ, D., ILLÝOVÁ, Z., MIČÁTEK, V., RUŽIČKA, O. (Editors). *Odměňování řídících osob v českých akciových společnostech. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2013*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2013, s. 832-843, ISBN 978-80-7160-365-8.

LASÁK, J., POKORNÁ, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. Vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1. Díl. 1608 s. ISBN 978-80-7478-326-0.

PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo. Obligační právo – komparativní rozbor, 4. díl*, Praha: ASPI, a.s., 2009, 369 s. ISBN 978-80-7208-923-9.

RICHTER, T. Použití (mikro)ekonomické metodologie při tvorbě a interpretaci soukromého práva In LASÁK, J., HAVEL, B. *Kompendium korporačního práva*. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 237 s. ISBN 978-80-7400-018-8.

ŘEHÁČEK, O. *Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů*. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 199 s. ISBN 978-80-7400-346-2.

ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 1008 s. ISBN 978-80-7400-480-3.

ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář. V. Relativní majetková práva 1. část*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1700 s. ISBN 978-80-7478-638-9.

VÍTEK, J. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. 1. Vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 388 s. ISBN 978-80-7357-862-6.

VOJÍŘ, P., Časové meze autonomie vůle stran In DÁVID R., NECKÁŘ J., SEHNÁLEK D., (Editors). *Časové meze autonomie vůle stran. COFOLA 2009: the Conference Proceedings, 1. edition*. Brno: Masaryk University, 2009. ISSN 978-80-210-4821-8.

Časopisy

BALÝOVÁ, L. Péče řádného hospodáře ve volených orgánech obchodních korporací ve světle rekodifikace. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 7-8, s. 212, ISSN 1213-5313.

BOGUSKÝ, P. Ručení členů statutárního orgánu za dluhy obchodní korporace pro porušení povinnosti usilovat o odvrácení jejího úpadku. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 11-12, s. 313, ISSN 1213-5313.

BROULÍK, J. Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 6, s. 161, ISSN 1213-5313.

ČECH, P. Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu? *Právní rádce*. 2009, č. 2, s. 23, ISSN 1210-4817.

ČECH, P. Souběhy funkcí zpět do neznáma. *Právní rádce*. 2013, č. 10, s. 27, ISSN 1210-4817.

DĚDIČ, J. Úprava konfliktu zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník. *Právní rozhledy*. 2014, č. 15-16, s. 524, ISSN 1210-6410.

DĚDIČ, J., LASÁK, J. O ochraně obchodní společnosti: věcná, časová a osobní souvislost s výkonem funkce. *Obchodněprávní revue*. 2010, roč. 2, č. 11, s. 316, ISSN 1213-5313.

DĚDIČ, J., LASÁK, J. Právní osoba jako člen orgánu obchodní korporace – vybrané otázky (1. Část). *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 11-12, s. 305, ISSN 1213-5313.

DĚDIČ, J., LASÁK, J. Právní osoba jako člen orgánu obchodní korporace – vybrané otázky (2. Část). *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 1, s. 1, ISSN 1213-5313.

GLATZOVÁ, V. Krátká obhajoba přípustnosti zpětné účinnosti smluv. *Právní rozhledy*. 2006, č. 14, s. 519, ISSN 1210-6410.

HÁMORSKÁ, A. Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 9, s. 250, ISSN 1213-5313.

HAVEL, B. *Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace*. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, č. 12. s. 351, ISSN 1213-5313.

HAVEL, B. Glosa o svobodě. Co se starými souběhy? A jak s novými? Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/glosa-o-svobode-co-se-starymi-soubehy-a-jak-s-novymi-92537.html>

HAVEL, B. O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 1. s. 13, ISSN 1213-5313.

KRAMOLIŠ, O. Jak na smlouvu o výkonu funkce podle ZOK. *Právní rádce*. 2013, č. 9. s. 50, ISSN 1210-4817.

KRTOUŠOVÁ, L. Péče řádného hospodáře: odpovídá britskému konceptu duty of care, skill and diligence? *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 10, s. 277, ISSN 1213-5313.

KVAČKOVÁ, R. Několik otázek nové právní úpravy odměňování volených členů orgánů akciových společností. *Bulletin Advokacie*. 2014, č. 10. s. 26, ISSN 1210-6348.

PELIKÁN, R. Kogentní a dispozitivní ustanovení v novém zákonu o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 9, s. 246, ISSN 1213-5313.

PIHERA, V. Glosa k problematice tzv. souběhů. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 6, s. 172, ISSN 1213-5313.

PIHERA, V. Znovu k absolutoriu. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 3, s. 75, ISSN 1213-5313.

RADA, I. Práva členů orgánů společnosti s ručením omezeným a společnosti akciové. *Právní rozhledy*. 2004, č. 1, s. 1, ISSN 1210-6410.

VRBA M., ŘEHÁČEK O. Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem. *Právní rozhledy*. 2012, č. 10. s. 360, ISSN 1210-6410.

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. září 2002, sp. zn. 21 Cdo 1850/2001.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. ledna 2003, sp. zn. 21 Cdo 963/2002.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. listopadu 2004, sp. zn. 21 Cdo 1634/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2010, sp. zn. 21 Cdo 4028/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2379/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2093/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2049/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 994/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2733/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 1200/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2013, sp. zn. 21 Cdo 3250/2012.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2005, sp. zn. 32 Cdo 705/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 331/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 28 Cdo 3033/2005.

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].

Zákon č. 351/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: CODEXIS[právní informační systém]. Atlas Consulting[cit. 2. 4. 2015].